

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Veronika Škrancová

Dětská práva z pohledu dospělých
na Moravskotřebovsku

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením JUDr. Zdenky Novákové, Ph.D a že jsem použila jen uvedených pramenů a literatury.

Olomouc, duben 2018

.....
Veronika Škrancová

Ráda bych poděkovala vedoucí mé bakalářské práce JUDr. Zence Novákové, Ph.D. za odborné a vstřícné vedení celé práce, cenné rady, ochotu i připomínky. Mé poděkování patří všem respondentům, kteří byli ochotni spolupracovat při sběru dat. Děkuji svému příteli a celé rodině za poskytnutou psychickou podporu.

Obsah

Úvod	7
1 Vymezení základních pojmů	9
2 Vývoj dětských práv v průběhu dějin	12
2.1 Historický vývoj postavení dítěte ve společnosti	12
2.2 První snahy prosazení dětských práv	14
2.3 Dokumenty, které předcházely Úmluvě o právech dítěte	14
2.3.1 Ženevská deklarace práv dítěte.....	14
2.3.2. Všeobecná deklarace lidských práv.....	15
2.3.3 Deklarace o právech dítěte	15
2.3.4 Mezinárodní pakt o občanských a politických právech.....	16
2.3.5 Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech	16
3 Úmluva o právech dítěte	17
3.1 Vznik Úmluvy o právech dítěte	17
3.2 Co je Úmluva o právech dítěte	18
3.3 Obsah a struktura Úmluvy o právech dítěte.....	19
3.4 Výbor pro práva dítěte	20
3.5 Opční protokoly	21
4 Ochrana dětských práv v České republice	22
4.1 Zprávy o stavu lidských práv v České republice	22
4.1.1 Zprávy o stavu lidských práv v ČR v letech 2015 a 2016 s akcentem na práva dítěte.....	23
4.1.2 Komparace Zpráv o stavu lidských práv v ČR z let 2015 a 2016 s akcentem na práva dítěte.....	25
4.2 Plnění Úmluvy v České republice.....	26
4.2.1 Hodnocení 3. a 4. periodické zprávy	26
4.2.2 Národní strategie ochrany práv dětí.....	27

4.3 Strategie prevence násilí na dětech	28
4.4 Veřejný ochránce práv dětí	28
5 Metodologie empirického výzkumu	30
5.1 Stanovení cíle výzkumu	30
5.2 Metody sběru dat	30
5.3 Charakteristika zkoumaného souboru.....	31
6 Vlastní šetření a analýza dat.....	32
7 Shrnutí výzkumu	47
Závěr	49
Seznam zkratk.....	51
Seznam bibliografických zdrojů	52
Seznam příloh	57

Křik

„Člověk se narodí, a hned křičí. Nikdo mu nerozumí, ale všechny potěšil. Tady jsem já! Řve člověk. Přišel jsem žít. Jsem tu dobře? Narodil jsem se u dobrých lidí? Ve slušném století? Nevedu náhodou válku? Je tady zrušeno otroctví? Mám správnou barvu kůže? Vhodný původ? Smím dýchat? Tak děkuju.“

Ludvík Aškenazy

Úvod

Dítě. Každý z nás tímto bezbranným stvořením byl a prožil si jednu z vývojových etap lidského jedince, dětství. Někteří z nás mohli vyrůstat ve skvělém prostředí a vzpomínky na dětská léta jsou ty nejkrásnější, které máme. Řada dětí ale takové štěstí nemá. Práva, která by měla být zaručena dětem po celém světě, nejsou všude dodržována a dochází k jejich porušování. Přitom způsob, jakým prožijeme dětství, má velký vliv na naše chování, vývoj naší osobnosti a později i na výchovu vlastních dětí. Je důležité děti chránit, o dětská práva pečovat a především je dodržovat.

Téma dětských práv jsem se rozhodla poodkrýt z toho důvodu, že jde, podle mého názoru, o téma málo probírané. Diskuze na toto téma jsou však velice potřebné – děti jsou všude kolem nás a utváří budoucnost. Dětská práva je potřeba znát a respektovat. Ráda bych se o právech dětí dozvěděla nové informace, které využiji v praktickém životě. Pokud svou bakalářskou prací přiměji alespoň jednoho člověka, aby zapřemýšlel nad uvedenou problematikou, vidím v práci smysl. Přála bych si rozšířit povědomí o právech dětí do širší společnosti a poukázat na jejich důležitost.

V lednu tohoto roku uplynulo 25 let od chvíle, kdy závazek Úmluvy o právech dítěte převzala Česká republika. V roce 2019 to bude již 40 let od Mezinárodního roku dítěte (1979) a 30. narozeniny „oslaví“ zmiňovaná Úmluva o právech dítěte (přijata 1989). Domnívám se, že je potřeba zamyslet se nad aktuálním stavem v této oblasti a přenést teorii z dokumentů do praxe.

Hlavním cílem bakalářské práce je analyzovat problematiku dětských práv z pohledu dospělých občanů žijících na Moravskotřebovsku. Dílčí cíle teoretické části práce – charakterizovat vývoj dětských práv v průběhu dějin, představit dokument Úmluva o právech dítěte a analyzovat aktuální stav ochrany dětských práv v České republice. Dílčí cíle praktické části – zjistit informovanost dospělých občanů žijících na Moravskotřebovsku o Úmluvě o právech dítěte, zjistit názory dospělých na Moravskotřebovsku na problematiku dětských práv a zjistit jejich názory na stěžejní problémy v této oblasti v ČR.

První část práce představují 4 teoretické kapitoly. V první kapitole vymezují čtyři základní pojmy, které jsou obsaženy v názvu práce – dítě, právo, dospělost a Moravskotřebovsko. Druhá kapitola popisuje vývoj dětských práv v průběhu dějin, zaměřuji se na historický vývoj postavení dítěte ve společnosti a dokumenty, které předcházely Úmluvě o právech dítěte. Ve třetí kapitole se zabývám důležitým mezinárodním dokumentem

s názvem Úmluva o právech dítěte. Nejobsáhlejší teoretickou kapitolou je kapitola čtvrtá, ve které představuji aktuální situaci ochrany práv v České republice – analyzuji nejnovější Zprávy o stavu lidských práv s akcentem na práva dítěte, popisují plnění Úmluvy v naší republice, představuji Strategii prevence násilí na dětech a zabývám se problematikou veřejného ochránce práv dětí.

Druhou částí práce je část praktická zaměřená na výzkum zabývající se problematikou dětských práv z pohledu dospělých na Moravskotřebovsku. Při sběru dat byla použita výzkumná metoda kvantitativně orientovaného výzkumu – dotazník. Pátá kapitola se zabývá metodologií empirického výzkumu, v šesté kapitole vyhodnocuji získaná data a poslední kapitola práce obsahuje shrnutí výzkumu.

Problematikou dětských práv se zabývalo již několik autorů závěrečných vysokoškolských prací. Zmínit mohu bakalářskou práci na téma „Povědomí dětí o Mezinárodní Úmluvě o právech dítěte“, kterou napsala Klára Mandíková v roce 2012. Cílem práce bylo zjistit, zda mají děti povědomí o Úmluvě o právech dítěte a vědí, jaká práva jim dokument zaručuje. Teoretická část představuje Úmluvu o právech dítěte, postavení dokumentu v České republice a organizace zabývající se dětskými právy. „Práva dětí z pohledu dětí a dospělých“ je název diplomové práce autorky Simony Morozové z roku 2010. Jako cíl práce autorka uvedla zjištění informovanosti o Úmluvě o právech dítěte z pohledu dětí i dospělých. Obsahem jsou uvedené kapitoly – práva dětí v historii i současnosti, syndrom CAN, rodina a práva dítěte, škola a práva dítěte a legislativní normy v ČR vztahující se k dítěti.

Přidanou hodnotu a specifičnost své bakalářské práce vidím v aktuálnosti zpracovaného tématu, především ve čtvrté kapitole, kde zjišťuji a vyhodnocuji aktuální stav ochrany dětských práv v naší republice. Přínos vidím rovněž ve zmapování znalostí a názorů dospělých obyvatel regionu Moravskotřebovska – na tomto území dosud nebyl podobný výzkum realizován.

1 Vymezení základních pojmů

V úvodu je nutné vymezit čtyři základní pojmy, které se vyskytují v názvu práce. Jedná se o pojmy – dítě, právo, dospělost a Moravskotřebovsko.

Dítě

V mezinárodní dohodě, která se nazývá Úmluva o právech dítěte, je v části první, v článku jedna stanoveno, že za dítě je považována každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve (Sdělení FMZV č. 104/1991 Sb., o Úmluvě o právech dítěte).

V českém právním řádu, konkrétně v novém občanském zákoníku, je uvedeno, že plně svéprávným se člověk stává zletilostí, které se nabývá dovršením osmnáctého roku věku. Soud může vyhovět návrhu přiznání svéprávnosti nezletilého, pokud nezletilý dosáhl věku šestnácti let (Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

Trestní právo definuje dítě jako osobu mladší osmnácti let, není-li uvedeno jinak (Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník).

Zákon o státní sociální podpoře pracuje s pojmem nezaopatřené dítě, kterým se rozumí dítě do skončení povinné školní docházky. Po skončení povinné školní docházky se za nezaopatřené považuje dítě nejdéle do 26. roku věku, pokud se soustavně připravuje na budoucí povolání (na střední nebo vysoké škole), nebo se nemůže pro nemoc nebo úraz připravovat na budoucí povolání ani vykonávat výdělečnou činnost, nebo je pro dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav neschopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost (Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře).

Právo

„Právo je soubor pravidel chování, vytvořený státem v určité zvláštní formě. Tato pravidla jsou – na rozdíl od jiných pravidel chování (mravních, náboženských, politických, vnitropodnikových apod.) – státem vynutitelná. To znamená, že každý je povinen se těmito pravidly chování řídit, nechce-li riskovat, že na něho dopadnou prostředky státního donucení, která jsou v těchto pravidlech chování zakotvena jako následek jejich porušení“ (Spirit, 2014, s. 13).

Dospělost

Dospělost je životní etapa, ve které člověk dosahuje fyzické, osobnostní a sociální zralosti. Dospělý jedinec jedná samostatně, je na vrcholu svých fyzických i psychických sil, dokáže využít své rozumové schopnosti, zajímá se o společnost, ve které žije (Holásková, 2010, s. 131).

Autoři zabývající se vývojovou psychologií rozdělují vývoj dospělého člověka do několika fází, které se od sebe mírně odlišují např. názvy nebo věkovými hranicemi.

Langmeier a Krejčířová (2006, s. 167) zmiňují důležitost rozdělení vývoje dospělého člověka do několika etap z důvodu velkého rozdílu v myšlení, cítění a sociálním chování v různém věku. Dospělost dělí do čtyř etap – dospělost časná (od 20 do 25–30 let), střední (asi do 45 let), pozdní (do 60–65 let) a stáří.

Vágnerová (2007) rozděluje dospělost do tří fází – mladá dospělost (20–40 let), střední dospělost (40–50 let), starší dospělost (50–60 let).

Thorová (2015) dělí dospělost následovně – mladá dospělost (20–35 let), střední dospělost (35–50 let) a pozdní dospělost (50–70 let).

V současné době dochází k rozvoji debat a k diskuzím mezi odborníky, kteří se domnívají, že je třeba posunout počáteční hranice dospělosti.

Změny v moderní společnosti odsunuly dosažení osobnostní zralosti do pozdějšího věku (např. dostupnost cestování a studia jazyků). Ve vyspělých zemích se prodlužuje období mezi dětstvím a zralou dospělostí, jedinci užívají nezávislosti, ale nedokážou přijmout veškerou zodpovědnost za sebe a později své potomky (Thorová, 2015).

Nejnovější studie tvrdí, že dospívání nevrcholí v 19 letech, jak se dosud uvádělo, ale až ve 24 letech. Posunutí počáteční hranice dospělosti souvisí se změnou v sociálním chování mladých lidí – prodlužuje se délka studia, odkládá se vstup do manželství a početí potomka. Mladí lidé přijímají dospělé role mnohem později, než tomu bylo dříve. Pro prodloužení dospívání hovoří i biologické argumenty. Hlavním biologickým argumentem je, že se tělo vyvíjí i po 19. roce života, např. mozek. (Dospívání vrcholí až ve 24 letech, tvrdí vědci, dostupné z: <https://www.novinky.cz/zena/zdravi/461283-dospivani-vrcholi-az-ve-24-letech-tvrdi-vedci.html>).

Moravskotřebovsko

Území regionu Moravskotřebovska není ve všech zdrojích jednotně vymezené, názory na vymezení hranice regionu se různí. Pro potřeby této práce ztotožníme Moravskotřebovsko se Správním obvodem Moravská Třebová (viz Příloha č. 1).

Moravskotřebovsko se nachází v jihovýchodní části Pardubického kraje. Ze západu je obklopeno Svitavskem, na severu Lanškrounskem, na východě sousedí s Olomouckým krajem a na jihu s krajem Jihomoravským. Moravskotřebovsko má rozlohu 41 726 ha, je druhým největším správním obvodem kraje. Počet obyvatel činil k 31. 12. 2016 26 315 obyvatel. Hustota zalidnění je druhá nejnižší v kraji (63,1 osob/km²). Správní obvod tvoří 33 obcí. Dvě města, Moravská Třebová a Jevíčko, jsou pověřenými obecními úřady. V těchto městech žije polovina obyvatel správního obvodu (Charakteristika správního obvodu Moravská Třebová, dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xe/charakteristika_spravniho_obvodu_moravska_trebova).

2 Vývoj dětských práv v průběhu dějin

Postavení dítěte ve společnosti se v historii poměrně výrazně měnilo. V předchozích staletích dítě buď žádná práva nemělo, nebo se tyto práva nedodržovaly. V této oblasti došlo postupně k pozitivnímu posunu, současná společnost klade na dětská práva důraz a přisuzuje jim značnou důležitost.

2.1 Historický vývoj postavení dítěte ve společnosti

Dunovský (1999, s. 42-47) rozděluje poznávání dítěte a dětství z historického hlediska do šesti etap:

1. Období infanticidy

Tato etapa trvá od starověku do konce 3. století našeho letopočtu. Vyznačuje se nulovou hodnotou dítěte, které je bráno jako předmět. Dítě není chápáno jako člověk, tím se stává až v dospělosti – dětství prakticky neexistuje. Děti byly zcela závislé na rozhodnutí otce (otec může dítě např. prodat do otroctví nebo ho dokonce zabít).

2. Období nedbání, nevšímavosti k dítěti

Období začíná ve 4. století a trvá až do konce 13. století. Přichází změna ve vývoji chápání dítěte, která souvisí se vznikem křesťanství (křesťanství se stává státním náboženstvím). Hodnota dítěte se ale mění pouze po stránce ideové. Dítě je stále vnímáno jako objekt. Byl vydán zákaz zabíjení dětí, který byl často porušován. Začíná se však objevovat zájem společnosti, především církve, o děti, které potkala nepříznivá životní situace (děti nemanželské, chudé, postižené a sirotci). V tomto období se začínají stavět první špitály a chudobince.

3. Období ambivalentního přístupu k dítěti

Období začíná ve 14. století a trvá přibližně do 17. století. Začíná se zohledňovat význam dětství, přichází první poznatky o vývoji dítěte. Důležitou osobností období je významný pedagog a myslitel Jan Amos Komenský, který přinesl nové a zásadní poznatky o dítěti a jeho výchově.

4. Období intruze

Etapa zahrnující 18. století. Rodiče se snaží formovat děti k obrazu svému, ale poznávají a uspokojují potřeby dítěte. Mezi představitele této doby patří Voltaire nebo Jean Jacques Rousseau.

5. Období socializační

Období se datuje celé 19. století a pokračuje do poloviny 20. století. Dítě získává větší hodnotu, společnost zkoumá potřeby, život a vývoj dítěte. Objevují se snahy bojovat proti dětské práci, která se začala objevovat ve velké míře. Postupně dochází k vydávání zákonů redukujících dětskou práci, na konci 19. století je dětská práce pod patnáct let zakázána úplně. Vznikají specializace jednotlivých oborů, zaměřujících se na dětský věk (např. pediatrie).

6. Období podpory a pomoci dítěti

K této etapě dochází postupně od poloviny 20. století. Dětství je příprava na život dospělého člověka, dítě je plnohodnotná lidská osobnost a rovnocenný partner dospělého/rodiče.

Halířová (2012, s. 33) uvádí, že první zřetel se začíná brát na dítě ve středověku, vznikaly traktáty o vhodné výchově a dobrých mravech. Důležitost přinesl vynález knihtisku, díky kterému se mohly myšlenky o výchově šířit mezi vyšší vrstvy. K nižším vrstvám se tyto ideje dostaly prostřednictvím náboženských kázání.

V 18. století do života dětí zasahuje stát nárokem na vzdělávání všech společenských vrstev. K rozsáhlým reformám vedly osvícenské snahy, navazující na renesanci. Dítě je chápáno jako součást rodiny, zdokonalování mělo dosáhnout pomocí školy a vlastní pracovitostí. Stát se snažil zlepšovat kvalitu života občanů – zájem o dítě, protože zdravotní stav dítěte má vliv na zdraví dospělého jedince (Halířová, 2012, s. 33-34).

Postavení dítěte se mění také v 19. století. Největší vliv má průmyslová revoluce a rozvoj humanitních a přírodních věd (např. sociologie a medicína). Sledujeme nárůst dobročinného úsilí, které se zaměřuje na chudé děti, vznikají nové instituce věnující se dítěti. Proběhla také snaha o vznik nových prvků sociálního zabezpečení. Rodinná výchova (včetně pěstounské péče) měla přednost před výchovou ústavní (Halířová, 2012, s. 34-35).

2.2 První snahy prosazení dětských práv

Zásadním se pro rozvoj dětských práv stalo 20. století. Švédská pedagožka Ellen Keyová vydala v roce 1900 knihu „Století dítěte“ (Barnets arhundrade), ve které předpověděla, že toto století bude věnovat pozornost dětství a dítěti (Bůžek, 2015, s. 1).

Po první světové válce přišla potřeba obhajoby dětských práv. Eglantyne Jebbová z Velké Británie zahájila kampaň solidarity s dětmi, které během této války trpěly. Zveřejnila obrázky podvyživených dětí bez šatů a kvůli těmto nahým fotografiím s ní byl zahájen soudní proces. Publicita tohoto příběhu podpořila hnutí za dětská práva (Bůžek, Michalík, 2002, s. 7).

V květnu 1919 se v Londýně vytváří organizace „Safe of Children“ (Chraňte děti), ve Švédsku ji následuje organizace Rädda Barnen (Bůžek, 2015, s. 2).

Snahy zaměřené k ochraně dětí přerušuje 2. světová válka. Úsilí zabránit dalšímu utrpení obyvatelstva a páchání bezpráví dává vzniknout Organizaci spojených národů (dále jen „OSN“) a je přijato několik poválečných lidskoprávních dokumentů (Bůžek, Michalík, 2002, s. 7).

2.3 Dokumenty, které předcházely Úmluvě o právech dítěte

80 smluv uzavřených ve 20. století, které se týkají dětských práva nebo lidských práv obecně, dokazuje, že dochází k prudkému rozvoji zájmu chránit dítě a jeho práva (David, 1999, s. 30).

2.3.1 Ženevská deklarace práv dítěte

Dokument schválila Mezinárodní unie pomoci dětem (Union Internationale de Secours aux Enfants) 23. 2. 1923 a byla přijata Ligou národů v Ženevě 20. 9. 1923. Vyhlášena byla v roce 1924. Přijetím deklarace se lidé zavazují, že budou dětem dávat to nejlepší. Přijetí deklarace znamenalo, že poprvé v dějinách mezinárodního společenství deklarovalo dětská práva. Ženevská deklarace práv dítěte měla velký historický, politický i morální význam, i přesto, že nebyla pro státy zavazujícím aktem mezinárodního práva (Bůžek, 2015, s. 2).

2.3.2. Všeobecná deklarace lidských práv

Na začátku roku 1947 začala komise OSN pracovat na sestavení dokumentu o lidských právech, který by podpořili všichni členové OSN. Práce na tomto dokumentu se stala velmi těžkým úkolem, v komisi panovaly neshody a diskuze o konečné podobě. Vytvoření dokumentu předcházely dva roky schůzek, stovky dodatků, několik stovek hlasovacích kol. Výsledkem byl dokument s názvem Všeobecná deklarace lidských práv. Deklaraci poprvé přečetla 10. 12. 1948 v Paříži Eleanor Rooseveltová, předsedkyně komise pro lidská práva při OSN a Valné shromáždění OSN dokument schválilo. Deklarace se stala prvním mezinárodním dokumentem, ve kterém byl použit výraz „lidská práva“ (Bůžek, Michalík, 2002, s. 7-8).

Dětská práva zde byla součástí kontextu rodiny. Deklarace konstatovala, že každý má právo na vzdělání, že dětství má nárok na zvláštní péči a pomoc, že všechny děti, ať jsou narozeny v manželství či mimo ně, požívají stejné sociální ochrany, a že rodina je přirozenou základní jednotkou společnosti a má nárok na ochranu společnosti a státu (David, 1999, s. 31).

2.3.3 Deklarace o právech dítěte

Deklaraci přijalo 20. listopadu 1959 Valné shromáždění OSN. Dokument zdůvodňuje, že psychická i fyzická nezralost dětí potřebuje zvláštní pozornost a ochranu. Obsahem Deklarace je rovnost bez rozdílu, právo na jméno a občanství, právo na sociální zabezpečení a ochranu před všemi formami týrání a zanedbávání. Vyzdvížena je potřeba lásky a porozumění, které přispívají ke správnému rozvoji dítěte (David, 1999, s. 32).

Přijetí Deklarace předcházely diskuze. Některé státy vytýkaly nedostatek stručnosti a jasnosti (Spojené státy), jiné požadovaly podrobnost a specifičnost (Sovětský svaz). Itálie navrhla ochranu života dítěte od početí, ale přišel odpor zemí, kde bylo možné přerušení těhotenství (Bůžek, 2015, s. 4).

V roce 1959 přichází Polsko s myšlenkou zavést mezinárodně závazný dokument, který by se zabýval dětskými právy a poskytl by dětem větší ochranu. Myšlenka se podařila prosadit i díky připomenutí odvahy polského lékaře Janusze Korczaka, který velmi obětavě pomáhal dětem za druhé světové války (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2015, s. 1-2).

2.3.4 Mezinárodní pakt o občanských a politických právech

Dokument přijatý 19. prosince 1966, který měl od předchozích deklarácí výhodu, že byl pro smluvní státy závazný. Bylo ustanoveno právo dítěte na ochranu, která mu přísluší, právo na státní příslušnost a jméno. Pakt zakazuje trest smrti pro osoby mladší 18 let a nařizuje oddělení mladistvých od dospělých při výkonu trestu (David, 1999, s. 32).

2.3.5 Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech

Schválen taktéž v prosinci roku 1966. Dokument stanovil ochranu a pomoc rodině při jejím založení a po dobu péče o nezletilé děti, ochranu matkám v průběhu těhotenství a po porodu, ochranu všem dětem a ochranu dětí před vykořisťováním. Státy, které podepsaly pakt, by měly trestat dětskou práci, uznávat právo na přiměřenou úroveň rodiny, snížit počet potratů a kojenecké úmrtnosti. Pakt podrobněji rozebíral právo na vzdělávání (David, 1999, s. 32-33).

3 Úmluva o právech dítěte

Tato kapitola se věnuje důležitému dokumentu s názvem Úmluva o právech dítěte (dále jen „Úmluva“), který se stal mezníkem v ochraně dětských práv. Obsahem kapitoly je vznik Úmluvy, její představení, obsah a struktura a představení Opčních protokolů, které byly k Úmluvě přijaty.

3.1 Vznik Úmluvy o právech dítěte

Rok 1979 byl prohlášen za Mezinárodní rok dítěte, učinila tak OSN 21. prosince 1976. V plánu byla snaha zlepšit osudy dětí a přivést pozornost států, celé společnosti i mezinárodních organizací na specifické potřeby dětí. V roce 1979 vznikla organizace Defence for Children International (DCI), která pokračovala v činnosti Mezinárodního roku dítěte. Ve stejném roce navrhl polský právník Adam Lopatka uzavřít mezinárodní právně závaznou Úmluvu o právech dítěte. Komisí pro lidská práva byla sestavena pracovní skupina, která začala návrh Úmluvy projednávat (Bůžek, 2015, s. 5).

Úmluva o právech dítěte (Convention on the Rights of the Child) byla jednomyslně přijata Valným shromážděním OSN dne 20. listopadu 1989 (přesně třicet let po Deklaraci o právech dítěte). V platnost Úmluva vstoupila dne 2. září 1990. 30. září 1990 se v New Yorku konal světový summit pro děti, na kterém se k Úmluvě přihlásila i tehdejší Česká a Slovenská Federativní Republika (dále jen „ČSFR“). Úmluvu o právech dítěte ratifikovalo Federální shromáždění ČSFR, účinnosti nabyla 6. února 1991 a byla vyhlášena ve Sbírce zákonů pod číslem 104/1991 Sb. Po rozdělení Československa převzala závazek Česká republika (Bůžek, Michalík, 2002, s. 9).

Úmluva je výsledek několika let jednání a diskuzí. Po prvním předložení konceptu od Polska se na zpracování Úmluvy podílely státy z celého světa. Řadu nových myšlenek a velký přínos při tvorbě přinesly sekce Sekretariátu OSN (hlavně Centrum pro lidská práva v Ženevě a Centrum pro sociální rozvoj a humanitární záležitosti ve Vídni), Dětský fond OSN (UNICEF), Mezinárodní organizace práce (ILO), Organizace OSN pro vzdělání, vědu a kulturu (UNESCO), Světová zdravotnická organizace (WHO) a Mezinárodní výbor Červeného kříže. Konečný obsah Úmluvy ovlivnily také nevládní organizace, které získávaly názory a podporu veřejnosti z celého světa (Lopatka, 2001, s. 19).

Přijetí Úmluvy připomíná Světový den dětí, který každoročně připadá na 20. listopad (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2015, s. 3).

3.2 Co je Úmluva o právech dítěte

Úmluva o právech dítěte je první právně závazný mezinárodní dokument, který obsahuje celý seznam lidských práv – práva občanská, politická, hospodářská, sociální a kulturní. Jedná se o důležitý dokument v systému mezinárodněprávní ochrany dětí. Obsahuje přitom jen minimální právní a morální normy ochrany dětských práv. To znamená, že platí vnitřní právní řád státu, pokud stát chrání a naplňuje některá práva lépe, než určuje Úmluva (David, 1999, s. 10-11).

Úmluva je zaměřena na zlepšování dětských osudů. Snaží se podporovat a chránit práva normálního dítěte, které žije v normálních podmínkách. Na druhé straně rovněž zaručuje i zvláštní ochranu práv dětí žijících ve zvláště těžkých podmínkách a usuzuje, že si tyto děti zaslouží zvláštní péči. Jedná se o děti vyrůstající bez rodiny, děti čekající na statut uprchlíka, děti tělesně nebo duševně postižené, děti z menšin (etnických, jazykových, náboženských), děti patřící k domorodé skupině, děti žijící na území, které je postiženo válkou (Lopatka, 2001, s. 18-19).

David (1999, s. 12-13) uvádí čtyři základní principy Úmluvy:

- „zákaz diskriminace“ – práva, která Úmluva obsahuje, náleží všem dětem, žádnému dítěti nesmí být práva odepřena; Úmluva zaručuje rovnost dětí bez ohledu na jejich rasu, pohlaví, jazyk, náboženství, původ, majetek a jiné odlišnosti;
- „nejlepší zájem dítěte“ – stát musí zajistit, aby všechny instituce přihlížely k nejlepším zájmům dětí (soudy, školy, správní úřady apod.);
- „právo na život, přežití a rozvoj dítěte“ – každé dítě má právo na život, se kterým souvisí právo na přežití a rozvoj, stát by měl tato práva zajistit v nejvyšší možné míře;
- „názor dítěte“ – možnost svobodného vyjádření dítěte k problémům, které se ho týkají; názor dítěte si zaslouží pozornost, musí být brán vážně ve všech řízeních.

Úmluva v sobě skrývá myšlenku, že jsou děti rovnoprávné – jsou to lidské bytosti, stejně jako dospělí a mají stejnou hodnotu. Jsou zranitelné a potřebují speciální pozornost, aby mohly zcela využívat svých práv. Pokud se rozhoduje o dětech, měly by být jejich zájmy důležitější než zájmy státu nebo rodičů (Hammarberg, 2001, s. 27).

Úmluva o právech dítěte je neúspěšnější lidskoprávní úmluva – vešla nejrychleji v platnost a přistoupil k ní největší počet smluvních stran. Úmluvu neratifikovaly pouze Spojené státy americké. Jako poslední přistoupily k Úmluvě v roce 2015 dva státy – Somálsko a Jižní Súdán (Scheu, 2016, s. 10-11).

3.3 Obsah a struktura Úmluvy o právech dítěte

Úmluva o právech dítěte obsahuje preambuli a 54 článků rozdělených do tří částí. Preambule odkazuje na základní zásady OSN a na jiné důležité dokumenty z minulosti, sděluje, že děti potřebují zvláštní péči a pomoc, že rodina musí být chráněna pro plnění úlohy ve společnosti, že dítě musí vyrůstat v harmonickém prostředí a další. První část obsahuje hmotná ustanovení, druhá část se zabývá plněním a závazností Úmluvy, třetí část tvoří závěrečná ustanovení (Sdělení FMZV č. 104/1991 Sb., o Úmluvě o právech dítěte).

V článcích 1 – 41 (první část) nalezneme přehled lidských práv dítěte – práva občanská, politická, ekonomická, sociální a kulturní. Články 42 – 45 (druhá část) se týkají plnění Úmluvy a Výboru pro práva dítěte OSN. Články 46 – 54 (třetí část) se zaměřují na přistoupení a vypovězení Úmluvy (Bůžek, 2015, s. 5).

Úmluvu lze rozdělit na základě principu, který odráží podstatu tohoto dokumentu. Jedná se o princip 3P – provision, protection, participation. Oblast „provision“ zahrnuje právo dětí na život, přežití a rozvoj, patří sem zajištění a zabezpečení dítěte po všech stránkách (zdravotnické služby, vzdělání, životní úroveň apod.). „Protection“ vyjadřuje právo dítěte na ochranu před všemi formami ohrožování a špatného zacházení. Třetí oblast „participation“ znamená zapojení dítěte do činností a společnosti (Borská, Vacková, Small, 2016, s. 108-109).

Základní práva každého dítěte, která můžeme nalézt v první části Úmluvy (výběr) – právo na život, právo na jméno, právo na státní příslušnost, právo na rodinu, právo na ochranu zdraví, právo na vzdělání a volný čas, právo postiženého dítěte prožít plný a řádný život, právo na svobodu projevu, právo na soukromí, právo na ochranu před násilím a vykořisťováním (Sdělení FMZV č. 104/1991 Sb., o Úmluvě o právech dítěte).

3.4 Výbor pro práva dítěte

Výbor pro práva dítěte (dále jen „Výbor“) sleduje, jak jednotlivé smluvní státy naplňují a realizují základní principy Úmluvy. Funguje od září 1991. Výbor kontroluje dodržování práv, sleduje plnění podmínek, vyhodnocuje státem předkládané periodické zprávy, provádí empirické výzkumy (Borská, Vacková, Small, 2016, s. 109).

Výbor vznikl na základě článku 43 Úmluvy. Ve svých začátcích byl složen z deseti odborníků, kteří byli voleni na čtyři roky. Výbor se schází ve Středisku pro lidská práva OSN v Ženevě a to třikrát v roce. Výbor předkládá zprávu o svém působení Valnému shromáždění OSN, děje se tak prostřednictvím Hospodářské a sociální rady OSN (David, 1999, s. 15).

V současnosti je Výbor složen z osmnácti odborníků. V roce 2013 Výbor předložil seznam doporučení o sedmi bodech, které by měly státy respektovat při zkoumání nejlepšího zájmu dítěte – právo dítěte být slyšeno, totožnost dítěte, zachování rodinného prostředí, bezpečnost dítěte, jeho zranitelnost, právo na zdraví a na vzdělání. Výbor posléze k těmto kritériím připojil seznam osmi procedurálních záruk klíčových pro určení nejlepšího zájmu dítěte. Jedná se např. o způsoby, jak se mohou děti vyjádřit, analýzu případů profesionály (právníci, pedagogové, sociální pracovníci) a faktor času (Scheu, 2016, s. 13).

Smluvní státy podávají zprávy o plnění Úmluvy, děje se tak každých pět let. První zprávu předkládají státy již dva roky po ratifikaci (Bůžek, Michalík, 2000, s. 10).

Nejčastější kroky a opatření, které doporučuje Výbor jednotlivým státům – převzato z internetového zdroje (Nejčastější otázky a odpovědi týkající se dětských práv, dostupné z: <https://www.unicef.cz/aktualne/82303-nejcastejsi-otazky-a-odpovedi-tykajici-se-detskych-prav>):

- vytvořit všeobecný program pro podporu rozvoje dětí,
- vyvinout soustavu, která dokáže vyhodnotit a uspořádat projekty na podporu dětských práv,
- dokázat, že jsou zákony země v souladu s Úmluvou,
- poskytnout veřejné finanční zdroje na podporu programů určených dětem,
- sbírat statistická data,
- zvyšovat povědomí o dětských právech,
- zřídit orgán (ombudsman, výbor), který by kontroloval prosazení práv dětí v praxi.

3.5 Opční protokoly

K Úmluvě byly v průběhu let přijaty tři opční protokoly – Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů (přiját 25. 5. 2000 v New Yorku, obsahuje 13 článků), Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte týkající se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografie (přiját taktéž v roce 2000, 17 článků) a Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte zavádějící postup předkládání oznámení, který se skládá z 24 článků (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2016).

Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů vstoupil v České republice (dále jen „ČR“) v platnost 12. 2. 2002. Státy, které podepsaly protokol, se zavazují, že nebudou povolávat mládež do 18 let do ozbrojených konfliktů a zajistí, že se dobrovolníci tohoto věku nebudou přímo účastnit bojových akcí. Zákaz povolání dětských vojáků mladších 18 let mají i jiné ozbrojené oddíly. ČR předala úvodní zprávu o plnění Opčního protokolu v roce 2005 (Úmluva o právech dítěte, dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rlp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/umluva-o-pravech-ditete-42656/>).

Druhý Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte o prodeji dětí, dětské prostituci a dětské pornografii byl ratifikován naší republikou dne 26. 9. 2013. Opční protokol určuje povinné mezinárodní standardy k přecházení, potlačování a trestání činů, které jsou spojené s prodejem dětí za účelem jejich sexuálního zneužívání, nucené práce nebo nezákonné adopce, činů spojených s prostitucí a pornografií dětí (Úmluva o právech dítěte, dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rlp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/umluva-o-pravech-ditete-42656/>).

K Opčnímu protokolu zavádějícímu postup předkládání oznámení přistoupila ČR v prosinci 2015, kdy dokument ratifikovala. V platnost vstoupil v březnu 2016. Ratifikací třetího Opčního protokolu mají občané ČR (samotné děti) možnost podat proti republice individuální stížnosti na porušení Úmluvy, dvou Opčních protokolů nebo dětských práv. Stížnosti mohou podat k Výboru OSN pro práva dítěte (Zpráva o stavu lidských práv v České republice v roce 2015, dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-lidska-prava-cr/zprava-2015.pdf>).

4 Ochrana dětských práv v České republice

Za ochranu lidských práv v ČR je odpovědna vláda, v tomto případě její poradní orgán – Rada vlády České republiky pro lidská práva (dále jen „Rada“). Rada byla zřízena 9. prosince 1998. Hlavním úkolem Rady je sledovat dodržování a naplňování Ústavy České republiky, Listiny základních práv a svobod a plnění mezinárodních závazků, např. Úmluvy o právech dítěte (Rada vlády pro lidská práva, dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/rlp-uvod-17537/>).

Rada zřizuje odborné výbory, které řeší otázky související s její činností. Do agendy Rady patří i dětská práva, kterými se zabývá Výbor pro práva dítěte (Výbory Rady vlády ČR pro lidská práva, dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rlp/vybory/vybory-rady-vlady-cr-pro-lidska-prava-17502/>).

Rada prostřednictvím předsedy Rady a sekretariátu Rady zpracovává každý rok Zprávu o stavu lidských práv v ČR, podává zprávy o plnění mezinárodních úmluv a vytváří strategické dokumenty týkající se ochrany lidských práv (Dokumenty, dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/dokumenty/uvod-33073/>).

4.1 Zprávy o stavu lidských práv v České republice

Každým rokem vydává vláda Zprávu o stavu lidských práv v ČR (dále jen „Zpráva“), která popisuje vývoj v oblasti lidských práv v uvedeném roce, upozorňuje na problémy a souvislosti. Obsahem Zprávy je část obecná a zvláštní. V části obecné nalezneme úvod a dvě kapitoly – instituce ochrany lidských práv a mezinárodní dimenze lidských práv. Zvláštní část obsahuje konkrétní práva, jejich rozbor a problémy daného roku – občanská a politická práva, právo na soudní a jinou právní ochranu, zacházení s osobami omezenými na svobodě, hospodářská, sociální a kulturní práva, diskriminace, práva a postavení cizinců. Jednou z oblastí, kterou se zvláštní část Zprávy zabývá, jsou i práva dítěte (Zpráva o stavu lidských práv v České republice v roce 2015, dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-lidska-prava-cr/zprava-2015.pdf>).

Následující podkapitoly jsou zaměřeny na dvě nejnovější Zprávy z let 2015 a 2016, konkrétně na části zabývající se dětskými právy a na jejich srovnání.

4.1.1 Zprávy o stavu lidských práv v ČR v letech 2015 a 2016 s akcentem na práva dítěte

První záležitostí týkající se dětských práv, kterou se Zpráva z roku 2015 zabývá, je **transformace systému péče o ohrožené děti**. Problémem trvajícím několik let je rozčlenění služeb mezi několik resortů – Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo zdravotnictví a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Postupně se uskutečňuje transformace pobytových zařízení, snahou je prevence poruch chování a nařizování ústavní výchovy posílením ambulantní formy pedagogických a psychologických služeb. Rada se domnívá, že je nutné vládě předložit návrh zabývající se sjednocením služeb péče o ohrožené děti, snižováním kapacity zařízení pobytových služeb pro ohrožené děti a navrhuje právně omezit možnost umisťovat děti do 7 let v zařízeních kolektivní péče. Dlouhodobým problémem je umisťování dětí se zdravotním postižením do ústavů pro osoby se zdravotním postižením. Pro tyto děti a jejich rodiny by se měly rozvíjet podpůrné služby v místních komunitách. **Sociálně-právní ochrana dětí** je dalším bodem, kterým se Zpráva zabývá. Je zde uvedeno, že v roce 2015 skončilo období Akčního plánu k naplňování Národní strategie ochrany práv dětí pro období 2012 – 2015. Výstupem plánu se stala novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí, účinná od 1. 1. 2013. Dlouhodobou snahou, přetrvávající i v roce 2015 je rozšířit a upřednostnit **náhradní rodinnou péči** před péčí institucionální. Byly zajištěny podpůrné, odlehčovací, poradenské a jiné služby pro osoby pečující o dítě v náhradní rodinné výchově, došlo ke zvýšení dávek pěstounské péče. Od roku 2010 dochází k postupnému snižování počtu dětí umístěných do zařízení ústavního typu. Zpráva z roku 2015 popisuje i vývoj **práva na rodinný život**, který je demonstrován na případu Ústavního soudu zabývající se osvojením dítěte druhem jeho matky, který s ní ale nebyl v manželském svazku. Ústavní soud toto osvojení nepodpořil, stabilní ochrana dítěte může podle něj probíhat jen v manželství (Zpráva o stavu lidských práv v České republice v roce 2015, dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-lidska-prava-cr/zprava-2015.pdf>).

Jedním z největších problémů roku 2016 se stal nedostačující **respekt k názorům dítěte**. Otázkou nedostatečné účasti na rozhodování o věcech týkajících se dítěte a respektu k jeho názorům se zabývali Česká školní inspekce, ochránkyně práv a Ústavní soud. Z případů, které tyto orgány řešily, je patrné, že je potřeba starší děti seznámit, přiměřeně jejich věku i schopnostem, s možností účasti v soudním řízení a s jejich právy a povinnostmi. Nedostatečný respekt k názorům dítěte a nedostatek jeho participace zasahuje

všechny oblasti života dítěte – školy, institucionální zařízení, orgány sociálně-právní ochrany i soudy. Posílení dětské participace a postavení dětí v soudním řízení by mohla změnit novela procesních předpisů. Druhým problémem roku 2016 je **násilí na dětech**, přitom ochrana dětí před jakýmkoli násilím je zakotvena v článku 19 Úmluvy. Na dětech bylo v roce 2016 spácháno 9551 trestných činů, statistikám vévodí zanedbání povinné výživy, na druhém místě naneštěstí skončily mravnostní trestné činy. ČR čelí dlouhodobé kritice za to, že v našich zákonech není výslovně uveden zákaz tělesných trestů na dětech. Tělesné tresty jsou zakázány jen ve školách a jiných veřejných zařízeních, názor veřejnosti je ale takový, že při výchově v domácnosti jsou tělesné tresty možné. Je důležité šířit osvětu o nepřijatelnosti trestů a poté upravit zákony, aby byly děti dokonale chráněny před všemi druhy násilí. 1. 9. 2016 vstoupila v naší zemi platnost Úmluva Rady Evropy č. 201 o ochraně dětí proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání. V ČR je špatně nastaven **systém ochrany práv dětí**. Problémem je nesjednocení systému služeb pro ohrožené děti, chybí podpora rodin, prevence a podpora náhradní rodinné péče. V roce 2016 měl být přijat Akční plán k naplnění Národní strategie ochrany práv dětí na období 2016 – 2020, ale k přijetí nedošlo. Byla vytvořena novela zákona o sociálních službách, která se dostala na projednání do Poslanecké sněmovny. Došlo také k vydání Standardů kvality péče o děti ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a pro preventivně výchovnou péči. **Náhradní péče o děti** má v ČR formu osvojení, pěstounské péče a ústavní péče. Stále klesá počet dětí umístěných v ústavní péči, ale klesající tendence je příliš pomalá. Výbor pro práva dítěte, Rada i veřejná ochránkyně práv kritizují existenci dětských domovů pro děti do 3 let, které mají negativní dopad na pozdější život dítěte. Zpráva z roku 2016 uvádí v kapitole o dětských právech také **přístup k předškolnímu vzdělávání**. Novinkou, která podpoří vzdělávací šance dětí, je zavedení povinného posledního roku předškolního vzdělávání (Zákon č. 178/2016 Sb.). Dítě bude mít možnost navštěvovat spádovou mateřskou školu, jakoukoli jinou mateřskou školu, být vzděláváno doma nebo absolvovat přípravnou třídu základní školy, vše bezplatně. Snahou je připravit děti na běžné vzdělávání a včas se zbavit možných hendikepů. V budoucnu se chystá přijímání dětí od 4, 3 a posléze i 2 let do spádové mateřské školy (Zpráva o stavu lidských práv v České republice v roce 2016, dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-lidska-prava-cr/ma_KORNAQ5GJXOS.pdf).

4.1.2 Komparace Zpráv o stavu lidských práv v ČR z let 2015 a 2016 s akcentem na práva dítěte

Zprávy o stavu lidských práv v ČR z let 2015 a 2016 byly vybrány z toho důvodu, že jde o nejaktuálnější Zprávy, které dosud ČR publikovala a lze na nich sledovat aktuální směřování ČR v problematice práv dětí.

Zpráva z roku 2015 upozorňuje na problém nejednotnosti systému ochrany dětských práv. Ve Zprávě je rozebrána problematika náhradní péče o děti. Změny v této oblasti přinesla novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí, s níž souvisí i klesající počet dětí umístěných v institucionální péči a zvyšování počtu dětí v pěstounské péči. V roce 2014 bylo v pěstounské péči celkem 9 771 dětí. Dlouhodobě se usiluje o upřednostnění náhradní rodinné péče před ústavní výchovou (Zpráva o stavu lidských práv v České republice v roce 2015, dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-lidska-prava-cr/zprava-2015.pdf>).

V roce 2016 nedošlo k žádnému posunu v oblasti systému ochrany dětských práv – neexistuje jeden resort, který by měl na starost péči o ohrožené děti, služby jsou stále roztrženy mezi několik ministerstev. Pokračuje nadměrné umisťování dětí do zařízení ústavní péče. Přetrvávají kritické názory především na umisťování nejmenších dětí do dětských domovů pro děti do 3 let věku, doporučení zrušit tato zařízení nebylo doposud zrealizováno. V roce 2015 probíhala transformace pobytových zařízení, která ale zůstává v roce 2016 nadále nedokončená. Pokračuje pokles počtu dětí v zařízeních ústavní péče a pozitivní trend zvýšení počtu dětí v pěstounské péči (v roce 2015 bylo v pěstounské péči 10 380 dětí). Stejně jako předchozí Zpráva, i Zpráva z roku 2016 připomíná článek 20 Úmluvy o právu dítěte žít v rodinném prostředí nebo prostředí nejbližší rodinnému a kritizuje neexistenci dětského ombudsmana. V roce 2016 došlo zavedením povinného posledního roku předškolního vzdělávání k posílení vzdělávací oblasti v ČR, účinnosti tato novinka nabyde následující rok (Zpráva o stavu lidských práv v České republice v roce 2016, dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-lidska-prava-cr/ma_KORNAQ5GJXOS.pdf).

4.2 Plnění Úmluvy v České republice

Každý smluvní stát předkládá Výboru zprávy o plnění Úmluvy. První periodickou zprávu o plnění Úmluvy předala ČR v roce 1996, zpráva se zabývala plněním Úmluvy za období 1993 – 1994. Druhou zprávu za období 1995 – 1999 jsme Výboru předali v roce 1999. Třetí a čtvrtá periodická zpráva byla předložena v roce 2008, včetně Informace o plnění Opčního protokolu o zapojování dětí do ozbrojených konfliktů (Borská, Vacková, Small, 2016, s. 110).

Třetí a čtvrtá (zatím poslední) periodická zpráva ČR o plnění závazků plynoucích z Úmluvy byla projednávána 31. května 2011 v sídle OSN v Ženevě. Obhajoba probíhala před Výborem OSN pro práva dítěte, kterému je předsedou Švýcar Jean Zermatten. V čele české delegace stála zmocněnkyně pro lidská práva Monika Šimůnková, dalšími členy delegace byli zástupci odboru lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva vnitra a Ministerstva spravedlnosti. Představitelé ČR odpovídali celý den na řadu otázek, zabývajících se např. celkovým naplňováním principů Úmluvy a objasněním postavení dětí při naplňování jejich práv (právo dítěte znát své biologické rodiče, procesní práva dítěte v soudním řízení, právo na přístup ke zdravotní péči, právo romských dětí na přístup ke vzdělání). Na závěr byla delegace ČR seznámena s předběžným obsahem doporučení výboru (Obhajoba plnění třetí a čtvrté periodické zprávy před výborem OSN pro práva dítěte v Ženevě, dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/zmocnenec-vlady-pro-lidska-prava/aktuality/obhajoba-plneni-treti-a-ctvrte-periodicke-zpravy-pred-vyborem-osn-pro-prava-ditete-v-zeneve-84567/>).

4.2.1 Hodnocení 3. a 4. periodické zprávy

Doporučení Výboru OSN k 3. a 4. periodické zprávě bylo zveřejněno 4. 8. 2011. Výbor chválí přijetí řady opatření a s tím související dosažený pokrok – Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, Zákon č. 427/2010 Sb. týkající se slučování rodin, Národní akční plán inkluzivního vzdělávání, Národní koordinační mechanismus pátrání po pohřešovaných dětech, Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, Opční protokol k Úmluvě týkající se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografie a jiné. Výbor prohlašuje, že připomínky

a doporučení, které měl k druhé periodické zprávě, nebyly prozatím všechny vyřešeny a požaduje jejich realizaci. Pozitivně hodnotí novelu zákona o sociálně-právní ochraně dětí, ale navrhuje komplexní přezkoumání legislativy a zajištění úplné aplikace Úmluvy v našem právním systému. Výbor je znepokojen, že není zajištěna jednotná koordinace implementace Úmluvy (je nutné zajistit realizaci komplexní a kompaktní politiky dětských práv), a že chybí národní akční plán k jejímu naplňování. Další problém vidí Výbor v tom, že není zajištěn monitoring realizace Úmluvy. ČR také postrádá orgán, který by citlivě šetřil stížnosti dětí, veřejný ochránce práv na to nemá vhodné prostředky. Výbor doporučuje novelizaci zákona o státním rozpočtu, aby byly lépe zajištěny finance pro realizaci dětských práv. Výbor negativně hodnotí nízkou informovanost veřejnosti o Úmluvě, požaduje zvýšení informovanosti a zahrnutí Úmluvy do školních osnov. Dalším doporučením je zlepšení vzdělávání odborníků pracujících s dětmi. Výbor poukazuje i na skutečnost, že je potřeba zrušit segregaci a diskriminaci dětí romského původu. Další zprávu (v pořadí 5. a 6.) má ČR předložit do konce června 2018 (Závěrečná doporučení Výboru pro práva dítěte ke 3. a 4. periodické zprávě, dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rlp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/umluva-o-pravech-ditete-42656/>)

4.2.2 Národní strategie ochrany práv dětí

System ochrany dětských práv je v současné době rozčleněn mezi několik rezortů. Je nutná změna systému, kterou navrhuje i Výbor ve svém doporučení k poslední periodické zprávě. Byla proto vytvořena Národní strategie ochrany práv dětí (dále jen „Národní strategie“) s názvem „Právo na dětství“, která bude chránit všechna práva každého dítěte, podporovat rozvoj dítěte a jeho přirozené rodinné prostředí, zajistí systém, který zvýší kvalitu života dětí a celých rodin, odstraní diskriminaci. Vše by mělo probíhat za plné účasti dítěte. V Národní strategii nalezneme konkrétní záměry ochrany dětských práv, cíle, aktivity a jejich harmonogram, konkrétní odpovědnost rezortů, způsob kontroly a hodnocení. Naplnění Národní strategie bude probíhat v součinnosti vlády, územních samospráv, nestátního neziskového sektoru a občanských iniciativ (Národní strategie ochrany práv dětí a Akční plán k naplnění Národní strategie, dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/14308>).

4.3 Strategie prevence násilí na dětech

Násilí na dětech je problém, který se týká celého světa a nelze jej akceptovat. OSN ve spolupráci s WHO vypracovala Světovou zprávu o násilí na dětech, která byla vytvořena kvůli celosvětově nízké ochraně dětí před násilím. Státům bylo doporučeno, aby vypracovaly národní strategie prevence. Národní strategie prevence násilí na dětech (dále jen „Strategie prevence“) chce posílit a zefektivnit boj proti násilí na dětech v ČR. Součástí Strategie prevence je sedm hlavních úkolů a cílů, které je potřeba naplnit. Dohledem nad tvorbou a realizací byl pověřen ministr pro lidská práva. ČR se ratifikací Úmluvy zavázala chránit děti před jakýmkoli násilím (článek 19), cílem Strategie prevence je tedy zvýšení ochrany dětí před všemi formami násilí. Součástí Strategie prevence na období 2008 – 2018 je kampaň STOP násilí na dětech, která si klade za cíl zvýšit povědomí české veřejnosti o formách a stávající situaci tohoto násilí, chce působit preventivně. Záštitu nad kampaní převzal tehdejší ministr pro lidská práva a menšiny Michael Kocáb (Strategie prevence násilí na dětech, dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/dokumenty/strategie-prevence-nasili-na-detech/strategie-prevence-nasili-na-detech-59898/>).

4.4 Veřejný ochránce práv dětí

Už několik let dostává ČR doporučení k vytvoření nezávislého institutu, který by prosazoval dětská práva – veřejného ochránce práv dětí neboli dětského ombudsmana. Dětský ombudsman funguje ve 26 zemích Evropy, v každé zemi má tento institut odlišnou podobu a svěřené kompetence. Česká vláda o možné podobě instituce dětského ombudsmana neustále jedná, ale výsledné řešení zatím neexistuje. Dítě v ČR, které se ocitlo v obtížné situaci a potřebuje pomoci, má prozatím možnost se obrátit na úřad města či obce s rozšířenou působností (orgán sociálně-právní ochrany dětí), neziskovou organizaci v jeho okolí, blízkého člověka (např. učitel), krizovou linku nebo veřejného ochránce práv (Cirbusová, 2017, s. 172-179).

Do určité míry plní roli dětského ombudsmana veřejný ochránce práv, ale nedokáže pokrýt všechna práva, která zaručuje Úmluva a nekontroluje její dodržování. Vznikla speciální internetová stránka pro děti (<https://deti.ochrance.cz/>), přes kterou mohou zasílat své dotazy a podněty. Veřejná ochránkyně práv řešila problematiku styku s rodiči či prarodiči, chování rodičů, odebrání z péče nebo pobyt v ústavním zařízení (Zpráva o stavu lidských práv v České republice v roce 2015, dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-lidska-prava-cr/zprava-2015.pdf>).

Současnou veřejnou ochránkyní práv je Anna Šabatová, agenda ochrany práv dětí a rodiny spadá do její působnosti. Dětská podání a jejich následné řešení zpracovává více oddělení, není vytvořeno oddělení pouze pro jednání s dětmi. Nejvíce podání ale řeší oddělení rodiny, zdravotnictví a práce. Na veřejnou ochránkyni práv se v roce 2014 samostatně obrátilo 35 dětí, v roce 2015 více než 50 dětí, v roce 2016 to bylo 52 dětí, od ledna do srpna 2017 se jednalo o 25 dětí. Často se stává, že dítě kontaktuje veřejného ochránce práv, ale tento institut nemůže dítěti ve věci pomoci. Dostane alespoň radu a návod, s kým situaci řešit a jaká má ve věci práva a povinnosti. Veřejný ochránce práv má v případě ochrany práv dětí možnost prošetřit jednání úřadů, vystupovat v roli kolizního opatrovníka dítěte, doporučit změnu nebo zrušení právního předpisu (Cirbusová, 2017, s. 180-185).

Dětský ombudsman by měl za úkol kontrolovat dodržování mezinárodních úmluv, zveřejňoval by informace o situaci a podmínkách dětí v ČR, v jeho kompetenci by bylo vydávání doporučení úřadům a zákonodárcům, přezkoumával by stížnosti a snažil se o osvětu dětských práv. Rada vlády navrhuje vznik nové funkce dětského ombudsmana, druhou možností je potom jmenovat nového zástupce veřejné ochránkyně práv. Zřízení instituce dětského ombudsmana podporuje vládní výbor pro práva dítěte (Česko stále nemá dětského ombudsmana. Jako jedna z mála zemí EU, dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2140575-cesko-stale-nema-detskeho-ombudsmana-jako-jedna-z-mala-zemi-eu>).

5 Metodologie empirického výzkumu

Praktická část práce je zaměřená na výzkum zabývající se problematikou dětských práv z pohledu dospělých na Moravskotřebovsku. Výzkum by měl poukázat na důležitost práv dětí a rozšířit povědomí v této oblasti.

5.1 Stanovení cíle výzkumu

Hlavním cílem výzkumné části a celé bakalářské práce je analyzovat problematiku dětských práv z pohledu dospělých žijících na Moravskotřebovsku.

Dílčí cíle výzkumné části:

- zjistit míru informovanosti dospělých občanů žijících na Moravskotřebovsku o Úmluvě o právech dítěte,
- zjistit názory dospělých na Moravskotřebovsku na problematiku dětských práv a zjistit jejich názory na stěžejní problémy v této oblasti v ČR.

Dílčí cíle budou zjišťovány na základě pohlaví, věku, vzdělání a místa bydliště.

5.2 Metody sběru dat

Vzhledem k potřebě získat údaje od většího počtu lidí a následně porovnat jejich názory byla zvolena výzkumná metoda kvantitativně orientovaného výzkumu – dotazník.

Kvantitativní výzkum je zaměřen na práci s údaji v číselné podobě. Předmětem je zkoumání množství, rozsahu nebo frekvence výskytu jevů, popřípadě jejich míra. Zjištěné číselné údaje lze matematicky zpracovávat. Cílem kvantitativního výzkumu je třídít údaje a vysvětlit příčiny výskytu nebo změn jevů. Směřuje ke zevšeobecnění, důležitá je nestrannost (Gavora, 2000, s. 31-32).

Dotazník je metoda písemného tázání a získávání písemných reakcí na položené otázky. Jedná se o nejpoužívanější metodu zjišťování údajů, která slouží k hromadnému získávání dat. Dotazník se obvykle člení na tři části – vstupní část, vlastní otázky a konec dotazníku (Gavora, 2000, s. 99-100).

Pro účely výzkumu byl sestaven dotazník (viz Příloha č. 2), který obsahuje 15 otázek. V úvodní části dotazníku jsou uvedeny základní údaje o autorovi (jméno, škola, obor studia), žádost o vyplnění dotazníku, účel využití získaných výsledků, pokyny k vyplňování a informace o anonymitě dotazníku. Druhá část dotazníku obsahuje samotné otázky. Položky 1 – 4 jsou faktografického charakteru, 6 – 8 jsou zaměřeny na zjištění míry informovanosti o Úmluvě, 9 – 15 zjišťují názory respondentů na problematiku práv dětí. Položky dotazníku jsou strukturovány do otázek uzavřených a polouzavřených.

5.3 Charakteristika zkoumaného souboru

Výzkum byl proveden v únoru 2018 v Moravské Třebové. Dotazníky byly písemně vyplněny dospělými občany Moravskotřebovska, kteří byli vybráni náhodným výběrem a byli ochotní dotazník vyplnit.

Gavora (2000, s. 60) uvádí, že náhodný výběr je nejlepší výběr z hlediska teorie pravděpodobnosti. Osoby uvedeného výběru dobře zastupují základní soubor.

Pro potřeby bakalářské práce došlo při rozdělení věkového rozmezí (viz 2. otázka v dotazníku) ke ztotožnění s autorkou Kateřinou Thorovou, která dělí dospělost na mladou, střední a pozdní (viz kapitola 1.).

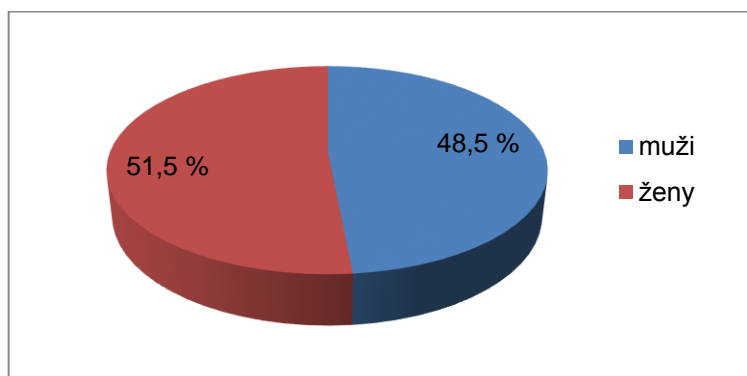
Celkem bylo rozdáno 210 dotazníků, administrace probíhala osobně. Návratnost byla díky osobní administraci 100%. Některé dotazníky nebyly vyplněny správně a byly vyloučeny. Nesprávnost vyplnění spočívala ve výběru více než jedné povolené odpovědi a v nevyplněných otázkách. Celkem bylo vyhodnoceno 200 dotazníků.

6 Vlastní šetření a analýza dat

Vyhodnocení jednotlivých položek dotazníku znázorňují výsečové grafy. Otázky jsou doplněny spojnicovými grafy nebo tabulkami, které uvádějí relativní a absolutní četnost.

Položka č. 1

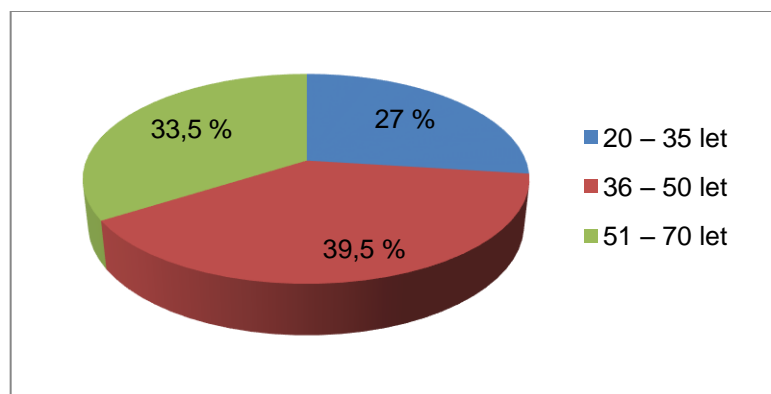
První otázka dotazníku zjišťovala pohlaví respondentů. Z celkového počtu 200 respondentů vyplnilo dotazník 103 žen (51,5 %) a 97 mužů (48,5 %).

Graf 1. Pohlaví respondentů (zdroj – vlastní výzkum)

Položka č. 2

Ve druhé položce jsme zjišťovali věk dotazovaných. Nejvíce respondentů je zastoupeno ve věkové kategorii 36 – 50 let (39,5 %), nejméně respondentů v kategorii 20 – 35 let (27 %).

Graf 2. Věk respondentů (zdroj – vlastní výzkum)

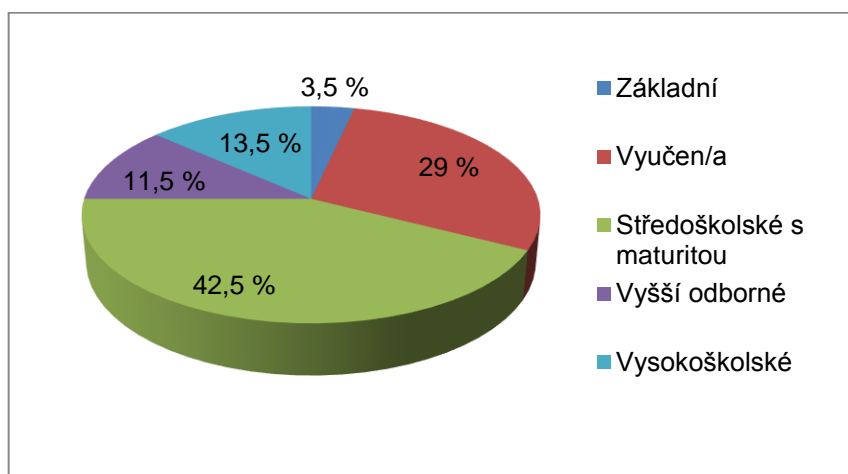
Nejvíce žen je zastoupeno ve věkové kategorii 36 – 50 let (39,8 %), naopak nejméně ve věkové kategorii 51 – 70 let (29,1 %). U mužů je také nejvíce zastoupena kategorie 36 – 50 let (39,2 %), ale na rozdíl od žen nejméně respondentů zastupuje věkovou kategorii 20 – 35 let (22,7 %).

	Ženy		Muži		Celkem	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
20 – 35 let	32	31,1	22	22,7	54	27
36 – 50 let	41	39,8	38	39,2	79	39,5
51 – 70 let	30	29,1	37	38,1	67	33,5
Celkem	103	100	97	100	200	100

Tabulka 1. Složení vzorku respondentů podle věku (zdroj – vlastní výzkum)

Položka č. 3

Třetí otázka dotazníku zjišťovala nejvyšší dosažené vzdělání respondentů. Respondenti měli na výběr z pěti možností – základní, vyučen/a, středoškolské s maturitou, vyšší odborné a vysokoškolské. Z grafu číslo 3 vyplývá, že největší zastoupení tvořili ve výzkumu respondenti se středoškolským vzděláním ukončeným maturitou (42,5 %), nejméně dotazníků vyplnili dospělí se základním vzděláním (3,5 %).

Graf 3. Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů (zdroj – vlastní výzkum)

Z následující tabulky je patrné, že nejvíce zastoupeny jsou ženy se středoškolským vzděláním (45,6 %), ve výzkumném šetření nebyla oslovena žádná žena se základním vzděláním. Mezi muži jsou nejvíce zastoupeni respondenti s vyučením a se středoškolským vzděláním (shodně 39,2 %), nejméně oslovených mužů mělo vzdělání vyšší odborné (2 %).

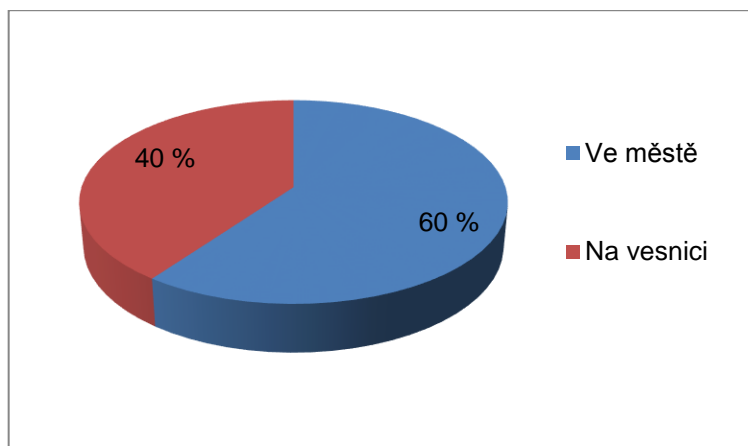
	Ženy		Muži		Celkem	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Základní	0	0	7	7,2	7	3,5
Vyučen/a	20	19,4	38	39,2	58	29
Středoškolské s maturitou	47	45,6	38	39,2	85	42,5
Vyšší odborné	21	20,4	2	2	23	11,5
Vysokoškolské	15	14,6	12	12,4	27	13,5
Celkem	103	100	97	100	200	100

Tabulka 2. Složení vzorku respondentů podle nejvyššího dosaženého vzdělání (zdroj – vlastní výzkum)

Položka č. 4

Čtvrtá položka dotazníku zjišťovala, jestli žijí respondenti ve městě (Moravská Třebová a Jevíčko), nebo na vesnici (ostatní obce v regionu Moravskotřebovska).

60 % respondentů žije ve městě, 40 % respondentů uvedlo, že žijí na vesnici.

Graf 4. Bydliště respondentů (zdroj – vlastní výzkum)

Tabulka 3. porovnává rozdíl v místě bydliště žen a mužů a udává celkovou absolutní i relativní četnost. U respondentů obou pohlaví převažuje bydlení ve městě – žije zde 64 % žen a 57,7 % mužů.

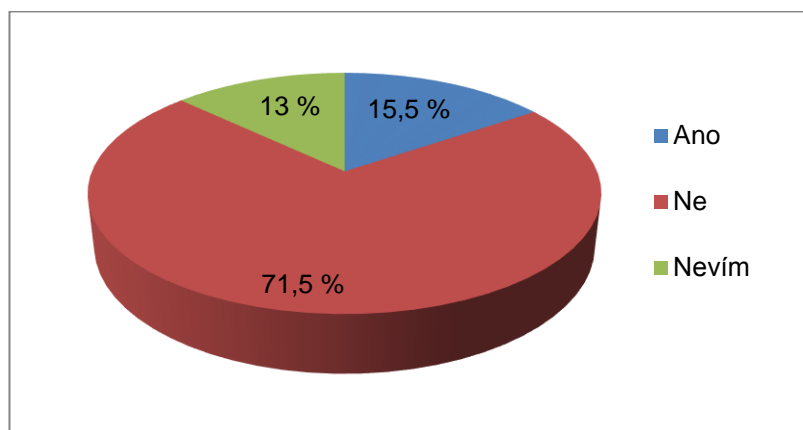
	Ženy		Muži		Celkem	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ve městě	64	62,1	56	57,7	120	60
Na vesnici	39	37,9	41	42,3	80	40
Celkem	103	100	97	100	200	100

Tabulka 3. Složení vzorku respondentů podle místa bydliště (zdroj – vlastní výzkum)

Položka č. 5

Pátá otázka zjišťovala, zda se měli dospělí na Moravskotřebovsku možnost seznámit s Úmluvou o právech dítěte.

Více než dvě třetiny všech dotázaných uvedly, že neměly možnost se s Úmluvou seznámit (71,5 %). 15,5 % respondentů tuto možnost mělo, 13 % odpovědělo „nevím“.

Graf 5. Měl/a jste možnost seznámit se s dokumentem Úmluva o právech dítěte?

(zdroj – vlastní výzkum)

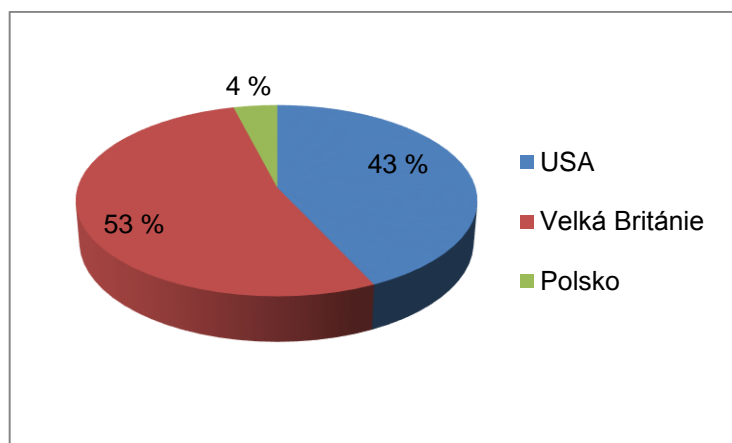
Možnost seznámit se s Úmluvou mělo 20,4 % žen a 10,3 % mužů, 68 % žen a 75,3 % mužů tuto možnost nemělo.

	Ženy		Muži		Celkem	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	21	20,4	10	10,3	31	15,5
Ne	70	68	73	75,3	143	71,5
Nevím	12	11,6	14	14,4	26	13
Celkem	103	100	97	100	200	100

Tabulka 4. Četnost odpovědí k otázce č. 5 v závislosti na pohlaví (zdroj – vlastní výzkum)

Položka č. 6

Šestá otázka byla znalostní – respondenti odpovídali na otázku, která země navrhla vypracování Úmluvy. Na výběr měli ze tří možností – Spojené státy americké (USA), Spojené království Velké Británie (Velká Británie) a Polská republika (Polsko). Správnou odpověď – Polsko – uvedly pouze 4 % dotazovaných. USA zvolilo 43 % respondentů, nejvíce respondentů se domnívá, že vypracování dokumentu navrhla Velká Británie (53 %). Povědomí o tom, která země vypracování Úmluvy navrhla je velice nízké.

Graf 6. Která země navrhla vypracování Úmluvy? (zdroj – vlastní výzkum)

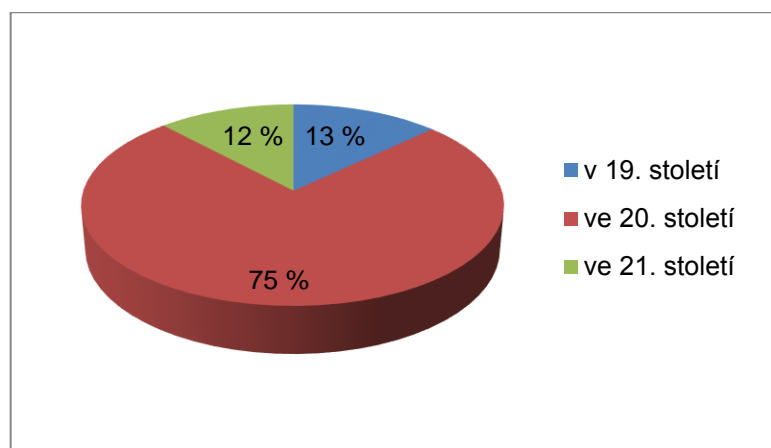
Na otázku správně odpovědělo 6,8 % žen a pouze jediný muž. Více než polovina žen (56,3 %) se domnívá, že vypracování Úmluvy navrhla Velká Británie. 49,5 % mužů zvolilo jak Velkou Británii, tak i USA.

	Ženy		Muži		Celkem	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
USA	38	36,9	48	49,5	86	43
Velká Británie	58	56,3	48	49,5	106	53
Polsko	7	6,8	1	1	8	4
Celkem	103	100	97	100	200	100

Tabulka 5. Četnost odpovědí k otázce č. 6 v závislosti na pohlaví (zdroj – vlastní výzkum)

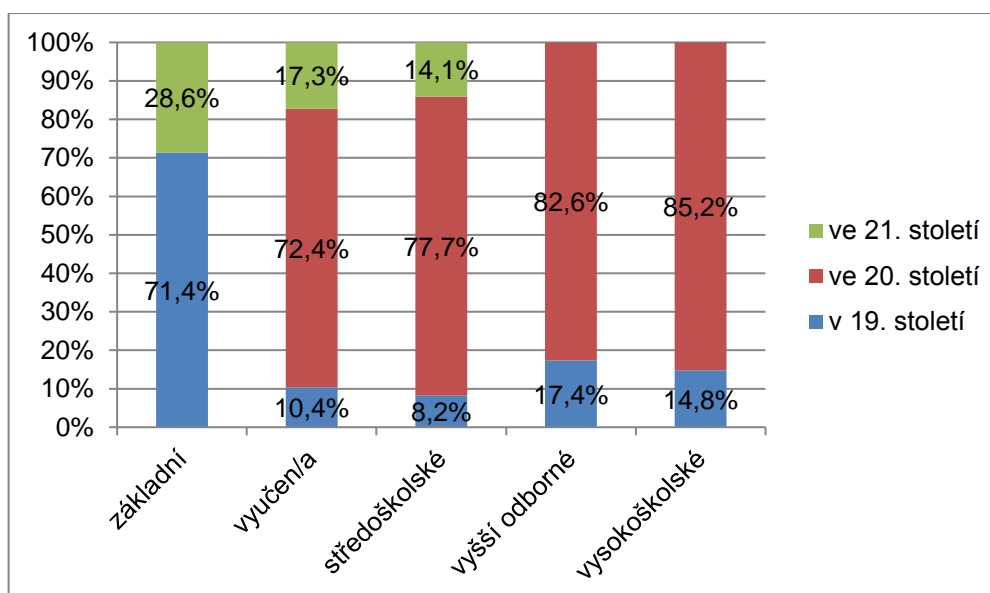
Položka č. 7

Zjišťovali jsme, zda dospělí na Moravskotřebovsku vědí, ve kterém století byla Úmluva přijata. Tři čtvrtiny respondentů (75 %) mají správné povědomí o tom, kdy byla Úmluva přijata – ve 20. století. 13 % dotazovaných si myslí, že Úmluva vznikla v 19. století, 13 % ve své odpovědi zvolilo 21. století. Míra informovanosti je tedy uspokojivá.

Graf 7. Ve kterém století byla přijata Úmluva? (zdroj – vlastní výzkum)

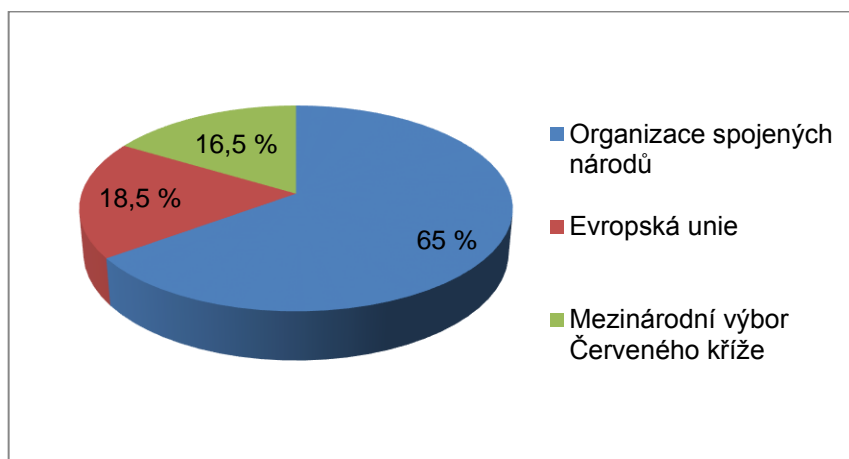
Z grafu č. 8 je patrné, že lidé s vysokoškolským vzděláním mají lepší znalost (správně odpovědělo 85,2 %) než dospělí se základním vzděláním (správně neodpověděl nikdo). Čím vyšší dosažené vzdělání, tím vyšší procento správných odpovědí (vyučen/a – 72,4 %, SŠ – 77,7 %, VOŠ – 82,6 %).

Graf 8. Procentuální četnost odpovědí k otázce č. 7 v závislosti na nejvyšším dosaženém vzdělání (zdroj – vlastní výzkum)

Položka č. 8

Poslední znalostní otázka zjišťuje, zda dospělí znají odpověď na otázku, kdo přijal Úmluvu. Správnou odpověď – OSN – zvolilo 65 % respondentů. 18 % se domnívá, že Úmluva byla přijata Evropskou unií, 17 % zvolilo jako svou odpověď Mezinárodní výbor Červeného kříže.

Graf 9. Kdo přijal Úmluvu o právech dítěte? (zdroj – vlastní výzkum)

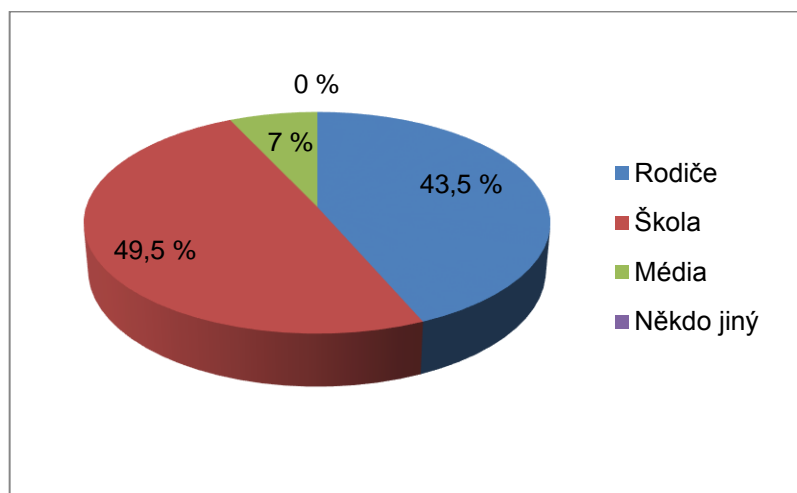
Správnou odpověď uvedlo 64,1 % žen a 66 % mužů. V počtu zvolených odpovědí se u žen na druhém místě objevuje Červený kříž (21,3 %), u mužů Evropská unie (22,7 %).

	Ženy		Muži		Celkem	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
OSN	66	64,1	64	66	130	65
Evropská unie	15	14,6	22	22,7	37	18,5
Červený kříž	22	21,3	11	11,3	33	16,5
Celkem	103	100	97	100	200	100

Tabulka 6. Četnost odpovědí k otázce č. 8 v závislosti na pohlaví (zdroj – vlastní výzkum)

Položka č. 9

V 9. otázce zjišťujeme názor dospělých respondentů na to, kdo by měl děti seznamovat s dětskými právy. 49,5 % dotazovaných odpovědělo, že by měla děti s dětskými právy seznamovat škola. 43 % uvedlo rodiče, 7 % pak média. Odpověď „někdo jiný, uveďte...“ nebyla nikým zvolena.

Graf 10. Kdo by měl seznamovat děti s dětskými právy? (zdroj – vlastní výzkum)

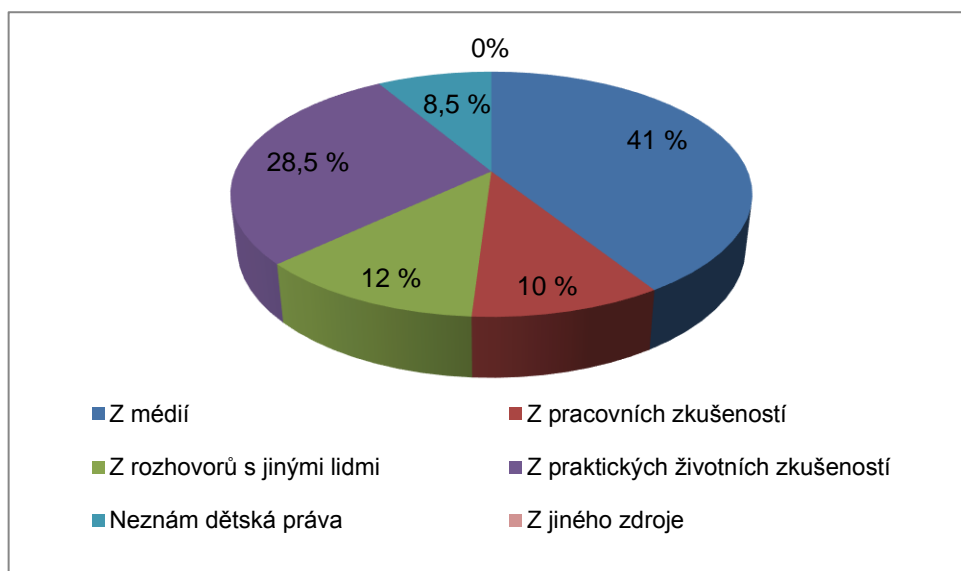
Z tabulky č. 7 vyplývá, že více než polovina žen (55,3 %) se ztotožňuje s názorem, že seznamovat děti s dětskými právy by měli rodiče (tuto odpověď zvolilo 30,9 % mužů). Naopak více než polovina mužů (56,7 %) se domnívá, že tento úkol má na starosti škola. Odpověď „média“ zvolilo o 10,4 % více mužů než žen.

	Ženy		Muži		Celkem	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Rodiče	57	55,3	30	30,9	87	43,5
Škola	44	42,7	55	56,7	99	49,5
Média	2	2	12	12,4	14	7
Někdo jiný	0	0	0	0	0	0
Celkem	103	100	97	100	200	100

Tabulka 7. Četnost odpovědí k otázce č. 9 v závislosti na pohlaví (zdroj – vlastní výzkum)

Položka č. 10

41 % respondentů odpovědělo, že nejvíce informací o dětských právech čerpají z médií. 8,5 % dotazovaných uvedlo, že dětská práva neznají. Nikdo z dotazovaných nevyužil možnosti odpovědět vlastními slovy („z jiného zdroje, uveďte...“).

Graf 11. Odkud čerpáte nejvíce informací o dětských právech? (zdroj – vlastní výzkum)

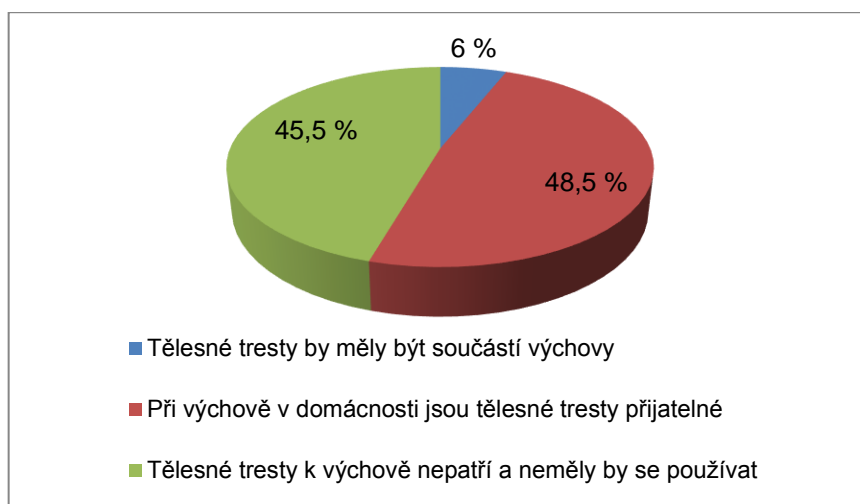
Dospělí, kteří žijí ve městě, čerpají nejvíce informací o dětských právech z médií (46,7 %). Dotazovaní žijící na vesnici čerpají výhradně z praktických životních zkušeností (43,75 %). Práva dětí nezná 5% respondentů žijících ve městě a 13,75 % obyvatel vesnice.

	Město		Vesnice		Celkem	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Z médií	56	46,7	26	32,5	82	41
Z pracovních zkušeností	15	12,5	5	6,25	20	10
Z rozhovorů s jinými lidmi	21	17,5	3	3,75	24	12
Z praktických životních zkušeností	22	18,3	35	43,75	57	28,5
Neznám dětská práva	6	5	11	13,75	17	8,5
Z jiného zdroje	0	0	0	0	0	0
Celkem	120	100	80	100	200	100

Tabulka 8. Četnost odpovědí k otázce č. 10 v závislosti na bydlišti (zdroj – vlastní výzkum)

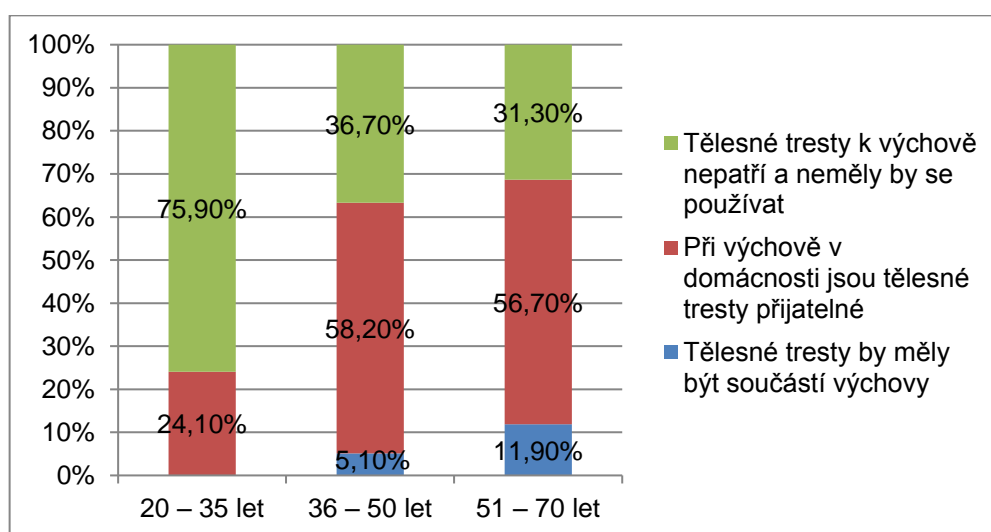
Položka č. 11

11. otázka zjišťuje pohled na tělesné tresty dětí ve výchově. 6 % všech respondentů zastává vyhraněný názor, že tělesné tresty by měly být součástí výchovy. 48,5 % tělesné tresty toleruje – při výchově v domácnosti jsou přijatelné. 45,5 % s použitím tělesných trestů ve výchově nesouhlasí.

Graf 12. Jaký máte názor na tělesné tresty dětí? (zdroj – vlastní výzkum)

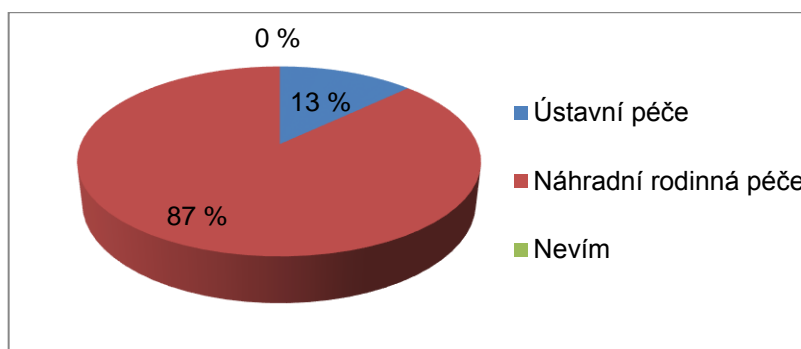
Výzkum ukázal, že s tělesnými tresty na dětech souhlasí nejvíce zástupci pozdní dospělosti (51 – 70 let) – 68,6 %. Z toho 11,9 % zastává výraznější názor, že tyto tresty by měly být součástí výchovy. Zástupci mladé dospělosti (20 – 35 let) s tělesnými tresty nesouhlasí ve velké míře, čtvrtina (24,1 %) se domnívá, že při výchově v domácnosti jsou tělesné tresty přijatelné.

Graf 13. Procentuální četnost odpovědí k otázce č. 11 v závislosti na věku (zdroj – vlastní výzkum)

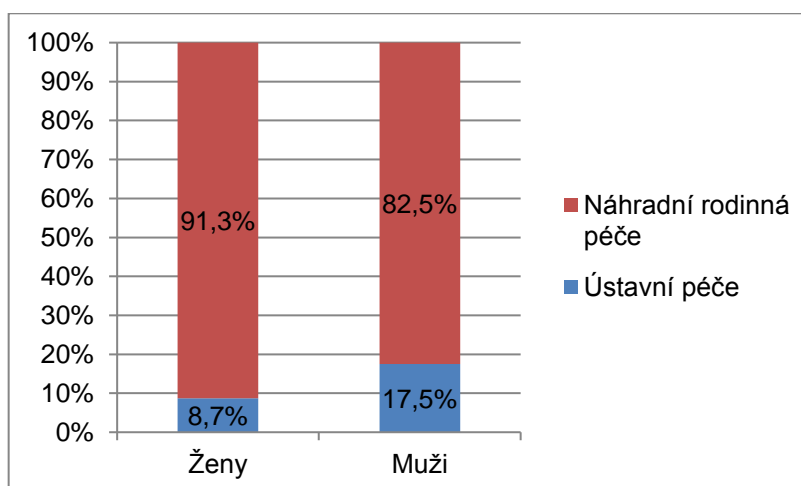
Položka č. 12

Respondenti vyjadřovali svůj názor na otázku, kam by mělo být umístěno dítě, které nemůže být vychovááno ve vlastní rodině. 87 % je pro umístění dítěte do náhradní rodinné péče, 13 % zvolilo ústavní péči.

Graf 14. Kam by, podle Vašeho názoru, mělo být umístěno dítě, které nemůže být z jakéhokoliv důvodu vychovááno ve vlastní rodině? (zdroj – vlastní výzkum)

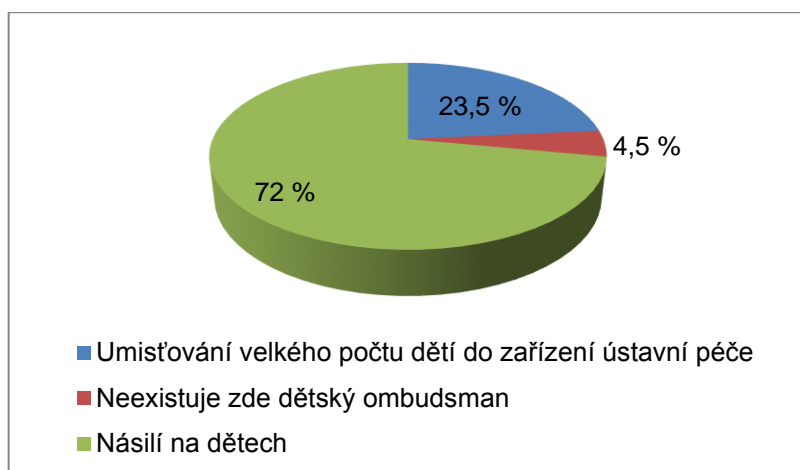
17 mužů (17,5 %) zastává názor, že dítě by mělo být v případě nefunkčnosti vlastní rodiny umístěno do ústavní péče, stejný názor má pouze 9 žen (8,7 %). Většina dotazovaných obou pohlaví by pro dítě zvolila náhradní rodinnou péči.

Graf 15. Procentuální četnost odpovědí k otázce č. 12 v závislosti na pohlaví (zdroj – vlastní výzkum)

Položka č. 13

13. otázka se zabývá současným největším problémem v oblasti dětských práv v ČR. 72 % respondentů uvedlo, že největším problémem současné doby je páchaní násilí na dětech. Nepatrné množství respondentů (4,5 %) označilo za největší problém neexistenci veřejného ochránce dětských práv.

Graf 16. Co je, podle Vás, v současnosti největší problém v oblasti práv dětí v ČR?
(zdroj – vlastní výzkum)

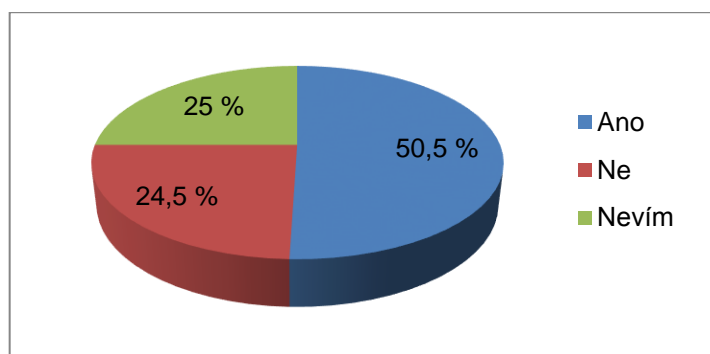
Pohled mužů a žen je velice podobný, napodobuje celkové výsledky – obě pohlaví spatřují největší problém v násilí na dětech, na druhou příčku zařadily umístování velkého počtu dětí do zařízení ústavní péče a malá část respondentů (3 ženy a 6 mužů) zvolila odpověď „neexistuje zde veřejný ochránce dětských práv“.

	Ženy		Muži		Celkem	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Umístování velkého počtu dětí do ústavní péče	25	24,3	22	22,7	47	23,5
Neexistuje zde dětský ombudsman	3	2,9	6	6,2	9	4,5
Násilí na dětech	75	72,8	69	71,1	144	72
Celkem	103	100	97	100	200	100

Tabulka 9. Četnost odpovědí k otázce č. 13 v závislosti na pohlaví (zdroj – vlastní výzkum)

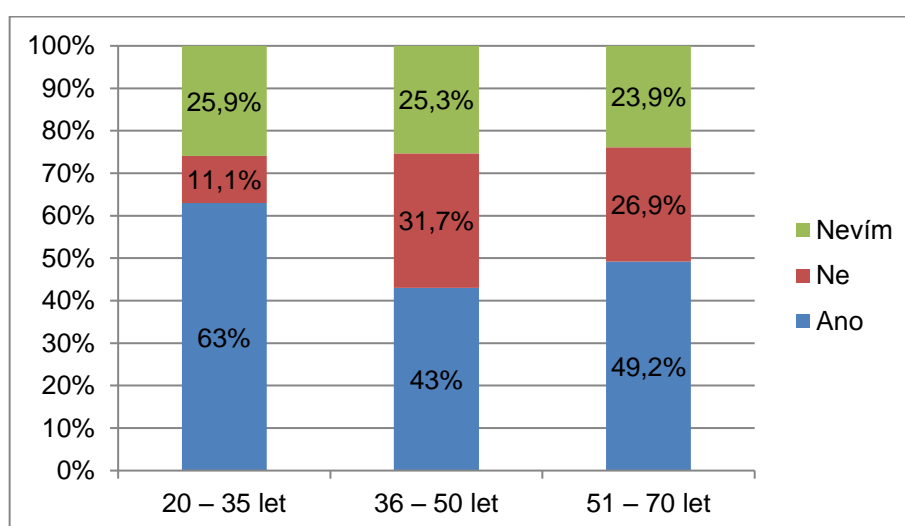
Položka č. 14

Ve 14. otázce dotazovaní vyjadřovali svůj názor na zřízení institutu veřejného ochránce dětských práv v ČR. Polovina respondentů se domnívá, že je potřeba tento institut zřídit, čtvrtina s tímto názorem nesouhlasí a čtvrtina odpověděla „nevím“.

Graf 17. Myslíte si, že je potřeba zřídit v ČR institut veřejného ochránce dětských práv?
(zdroj – vlastní výzkum)

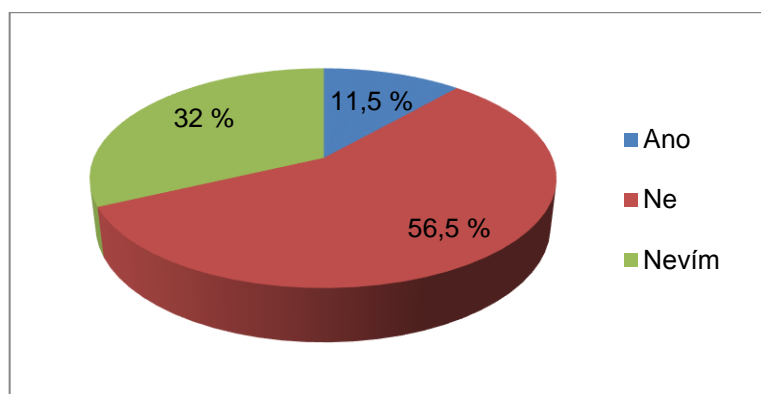
Se zřízením dětského ombudsmana v naší republice nejvíce souhlasí zástupci mladé dospělosti (63 %), tato věková kategorie také v největší míře zvolila odpověď „nevím“. Necelá třetina (31,7 %) dotazovaných věkové kategorie 36 – 50 let nesouhlasí se zřízením tohoto úřadu, polovina respondentů pozdní dospělosti naopak odpověděla kladně.

Graf 18. Procentuální četnost odpovědí k otázce č. 14 v závislosti na věku
(zdroj – vlastní výzkum)

Položka č. 15

Poslední položka dotazníku zjišťovala, jestli si dospělí na Moravskotřebovsku myslí, že je v ČR problematice dětských práv věnována dostatečná pozornost. 56,5 % respondentů nesouhlasí, 11,5 % odpovědělo kladně a 32 % nedokázalo odpovědět.

Graf 19. Myslíte si, že je v ČR institut problematice dětských práv věnována dostatečná pozornost? (zdroj – vlastní výzkum)

Obě pohlaví odpovídaly na poslední otázku shodně – 11,7 % žen a 11,3 % mužů souhlasí s tvrzením, že je v naší republice dětským právům věnována dostatečná pozornost, 56,3 % žen a 56,7 % mužů nesouhlasí a 32 % mužů i žen odpovědělo „nevím“.

	Ženy		Muži		Celkem	
	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)	Absolutní četnost	Relativní četnost (%)
Ano	12	11,7	11	11,3	23	11,5
Ne	58	56,3	55	56,7	113	56,5
Nevím	33	32	31	32	64	32
Celkem	103	100	97	100	200	100

Tabulka 10. Četnost odpovědí k otázce č. 15 v závislosti na pohlaví (zdroj – vlastní výzkum)

7 Shrnutí výzkumu

Výzkumné šetření bylo realizováno prostřednictvím dotazníkového šetření (metoda kvantitativně orientovaného výzkumu). Dotazník obsahoval 15 položek, které byly strukturovány do otázek uzavřených a polouzavřených. Dotazníky vyplnili dospělí občané Moravskotřebovska, kteří byli vybráni náhodným výběrem a byli ochotni dotazník vyplnit. Administrace probíhala osobně a návratnost díky tomu byla 100 %. Rozdáno bylo 210 dotazníků – vyhodnoceno bylo 200, pro nesprávné vyplnění muselo být 10 dotazníků vyloučeno. Vyhodnocené položky jsou znázorněny výsečovými grafy, tabulkami četností a grafy spojnicovými.

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že míra informovanosti o Úmluvě je uspokojivá, i přesto, že většina respondentů neměla možnost se s dokumentem seznámit. Dotazovaní vědí, kdy a kým byla Úmluva přijata, ale netuší, kdo její vypracování navrhl. Necelá polovina se chybně domnívá, že o vypracování Úmluvy se zasloužilo USA – tento výsledek je překvapením, vzhledem k tomu, že USA je jedinou zemí, která Úmluvu neratifikovala. Z výsledku můžeme vyvodit nedostatečnou znalost současné situace týkající se Úmluvy i toho, kdo navrhl její vypracování.

Polovina respondentů se domnívá, že s dětskými právy by měla děti seznamovat škola. Výsledek je pro mě překvapením, můj názor je ten, že děti by měli se základními informacemi o dětských právech seznamovat rodiče v rámci výchovy. Informovat děti je důležité od útlého věku, v prostředí a od osob jim nejbližších. Škola by měla rozšiřujícími informacemi navázat. Na druhou stranu je dětem důležité vštípit, že s právy jsou spojeny i povinnosti. Ženy upřednostňují v odpovědích rodinu, muži naopak tuto zodpovědnost přenechají škole a nemalá část nečekaně i médiím.

Překvapující je názor na tělesné tresty dětí – více než polovina všech dotazovaných ve větší či menší míře tělesné tresty toleruje. Jedná se o alarmující výsledek, který ale potvrdil myšlení převládající v celé ČR. Naše republika čelí dlouhodobé kritice – v zákonech není uveden zákaz tělesných trestů. Tolerance tělesných trestů stoupá s věkem – souhlasí s nimi čtvrtina zástupců mladé dospělosti (20 – 35 let), respondentů pozdní dospělosti (51 – 70 let) souhlasí už dvě třetiny. Starší generace je na užívání tělesných trestů zvyklá, znamená pro ně přijatelnou a fungující výchovnou metodu. Naopak mladší generace od tělesných trestů pouští a snaží se vést výchovu liberálnějším směrem.

Většina dotazovaných by pro dítě, které nemůže být z jakéhokoliv důvodu vychovááno ve vlastní rodině, zvolilo umístění do náhradní rodinné péče před péčí ústavní. Výsledek výzkumu je v souladu s moderním přístupem, který je v naší republice propagován i legislativou. Dlouhodobou snahou je snižovat počet dětí v institucionální péči a klást důraz na výchovu v náhradní rodině.

Více než polovina dospělých na Moravskotřebovsku se domnívá, že je v ČR dětským právům věnována nedostatečná pozornost. V návaznosti na výsledky všech položek lze konstatovat, že dospělí tento nedostatek spatřují v neexistenci institutu dětského ombudsmana či v nadměrném používání násilí na dětech. Mezi problémy, které musí být nadále řešeny a občanům nejsou lhostejné, patří téma náhradní rodinné péče nebo tělesných trestů. Je nezbytné zvýšit zájem státu o práva dětí a potřebu motivovat dospělé občany, aby se o problematiku více zajímali.

Závěr

V úvodu práce bylo nutné vymezit základní pojmy, které souvisí s tématem práce – dítě, právo, dospělost, Moravskotřebovsko. Následují tři teoretické kapitoly práce (vývoj dětských práv v průběhu dějin, Úmluva o právech dítěte a ochrana dětských práv v ČR), které jsou dále podrobněji rozpracovány. Dětská práva jsou problematikou velice obsáhlou, ale pro spojitost s výzkumem jsem se v teoretické části zabývala právě zmíněnými tématy. Velký prostor získala analýza aktuálního stavu ochrany dětských práv v ČR. Praktickou část práce otevírá metodologie empirického výzkumu – stanovení cílů, představení metody kvantitativně orientovaného výzkumu (dotazník) a charakteristika zkoumaného souboru. Následuje vyhodnocení jednotlivých položek dotazníku a shrnutí výsledků výzkumu.

Dotazníkové šetření ukázalo, že míra informovanosti o Úmluvě je uspokojivá. Většina respondentů neměla možnost se s dokumentem seznámit a netuší, kdo navrhl její vypracování, ale vědí zásadní skutečnosti, kdy a kým byl dokument přijat. Negativní pro mě bylo zjištění, že více než polovina respondentů toleruje tělesné tresty dětí. Kladně naopak hodnotím, že většina dospělých, by pro dítě, které nemůže být vychováváno ve vlastní rodině, zvolilo umístění do náhradní rodinné péče před péčí ústavní.

Při sběru dat mě příjemně překvapil zájem některých dotazovaných o problematiku dětských práv a o samotný dotazník. Respondenti chtěli znát správné odpovědi a spojitosti, diskutovali, někteří mi své názory sepsali do dotazníku. Práva dětí jsou tedy problémem, který dospělé na Moravskotřebovsku zajímá, a nejsou k němu lhostejní. Je ale nutné, aby se povědomí o dětských právech dostalo do širší společnosti a více se poukazovalo na jejich důležitost a dodržování.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo analyzovat problematiku dětských práv z pohledu dospělých občanů žijících na Moravskotřebovsku. Hlavní cíl jsem zjišťovala na základě dílčích cílů praktické části (zjistit informovanost dospělých na Moravskotřebovsku o Úmluvě o právech dítěte, zjistit jejich názory na problematiku dětských práv a názory na stěžejní problémy v této oblasti v ČR), které byly naplňovány na základě dotazníkového šetření. Dílčí cíle byly formulovány i pro část teoretickou – charakterizovat vývoj dětských práv v průběhu dějin, představit dokument Úmluva o právech dítěte a analyzovat aktuální stav ochrany dětských práv v České republice. Cíle práce se podařilo naplnit.

Práce by mohla sloužit jako teoretický základ o dětských právech všem, kteří se o tomto tématu chtějí dozvědět základní informace, zajímá je aktuální stav ochrany dětských práv v naší republice a názory dospělých na uvedenou problematiku. Z výsledků výzkumu soudím, že by stát měl dětským právům věnovat větší pozornost a snažit se o lepší osvětu uvedené problematiky (např. prostřednictvím projektů, reklamních kampaní, brožur, besed, průzkumů). Realizovaný výzkum poukázal na několik problémů, kterým je nutné, aby se stát dlouhodobě věnoval, a intenzivně hledal vhodná řešení – používání tělesných trestů, podpora forem náhradní rodinné péče, velké množství dětí umístovaných do péče ústavní, násilí na dětech a neexistence institutu veřejného ochránce práv dětí.

Seznam zkratek

apod. – a podobně

ČR – Česká republika

ČSFR – Česká a Slovenská Federativní Republika

např. – například

Národní strategie – Národní strategie ochrany práv dětí

OSN – Organizace spojených národů

Rada – Rada vlády České republiky pro lidská práva

Strategie prevence – Národní strategie prevence násilí na dětech

Úmluva – Úmluva o právech dítěte

Výbor – Výbor pro práva dítěte

Zpráva – Zpráva o stavu lidských práv v ČR

Seznam bibliografických zdrojů

Knižní publikace, elektronické publikace a články

AŠKENAZY, Ludvík. Křik. In: HAMZOVÁ, Marie, Miloslav KODÝM a Marta KREMLIČKOVÁ. *Práva a povinnosti našich dětí*. Praha: Victoria Publishing, 1995, s. 23. ISBN 80-7187-007-2.

BORSKÁ, Jana, Jitka VACKOVÁ a Mark A. SMALL. Úmluva o právech dítěte a její implementace v 21. století. *Kontakt* [online]. 2016, **18**(2), 106-112 [cit. 2018-01-25]. ISSN 1212-4117. Dostupné z: <http://casopis-zsfju.zsf.jcu.cz/kontakt/administrace/clankyfile/20160623152424648695.pdf>

BŮŽEK, Antonín. Století dítěte a práva dítěte. In: *Spolek zastánců dětských práv - česká sekce DCI* [online]. Praha: DCI, ©2015 [cit. 2018-01-17]. Dostupné z: http://docs.wixstatic.com/ugd/49b721_92668b828d34482083738098d3192c80.pdf

BŮŽEK, Antonín a Jan MICHALÍK. *Informatorium (nejen) o právech dítěte se zřetelem k otázkám výchovy a vzdělávání*. Dotisk 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. ISBN 80-244-0054-5.

CIRBUSOVÁ, Martina. Diskuze nad dětským ombudsmanem. In BRZOBOHATÝ, Robin et al. *Aktuální otázky ochrany práv dětí. Informování dětí o jejich právech* [online]. Brno: Česko-britská, 2017, s. 172-201 [cit. 2018-02-07]. ISBN 978-80-905598-3-7. Dostupné z: <http://www.psychoprofi.cz/downloads/2017-10-aktualni-otazky-ochrany-prav-deti.pdf>

DAVID, Roman. *Práva dítěte*. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 1999. ISBN 80-7182-076-8.

DUNOVSKÝ, Jiří. *Sociální pediatrie: Vybrané kapitoly*. Praha: Grada Publishing, 1999. ISBN 80-7169-254-9.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.

HALÍŘOVÁ, Martina. *Sociální patologie a ochrana dětství v Čechách od dob osvícenství do roku 1914: Disciplinace jako součást ochrany dětství*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2012. ISBN 978-80-7395-486-4.

HAMMARBERG, Thomas. Všeobecná práva dětí. In: KOVAŘÍK, Jiří. *Dětská práva, právní povědomí, participace dětí a sociální služby*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2001, s. 27. ISBN 80-7040-531-7.

HOLÁSKOVÁ, Kamila. Dospělost. In: ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled vývojové psychologie*. 3., upr. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, s. 131. ISBN 978-80-244-2433-0.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualizované vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 978-80-247-1284-0.

LOPATKA, Adam. Význam Úmluvy o právech dítěte. In: KOVAŘÍK, Jiří. *Dětská práva, právní povědomí, participace dětí a sociální služby*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2001, s. 19. ISBN 80-7040-531-7.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Vítejte! mladí, pedagogové, učitelé, vychovatelé, rodiče*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2015. ISBN 978-80-7421-107-2.

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Úmluva o právech dítěte a související dokumenty* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2016 [cit. 2018-01-30]. ISBN 978-80-7421-120-1. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/29615/Umluva_o_pravech_ditete.pdf

SCHEU, Harald Christian. Práva dětí jako součást mezinárodní ochrany lidských práv. *Citetime: Odborný analytický měsíčník* [online]. 2016, 6.(1), 10-13 [cit. 2018-01-24]. ISSN 1804-8099. Dostupné z: <http://www.cevroinstitut.cz/data/16-02-citime-1601-02.pdf>

SPIRIT, Michal. *Úvod do studia práva: 2. vydání - aktualizované dle nového občanského zákoníku*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-5280-8.

THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie: Proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0714-6.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.: Dospělost a stáří*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1318-5.

Závěrečná doporučení Výboru pro práva dítěte ke 3. a 4. periodické zprávě. In: *Vláda České republiky* [online]. Praha: Úřad vlády ČR, ©2009-2018 [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rlp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/umluva-o-pravech-ditete-42656/>

Zpráva o stavu lidských práv v České republice v roce 2015. In: *Vláda České republiky* [online]. Praha: Úřad vlády ČR, ©2009-2018 [cit. 2018-01-31]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-lidska-prava-cr/zprava-2015.pdf>

Zpráva o stavu lidských práv v České republice v roce 2016. In: *Vláda České republiky* [online]. Praha: Úřad vlády ČR, ©2009-2018 [cit. 2018-02-01]. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-lidska-prava-cr/ma_KORNAQ5GJXOS.pdf

Právní předpisy

Sdělení FMZV č. 104/1991 Sb., o Úmluvě o právech dítěte

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře

Další zdroje

Administrativní mapa - správní obvod Moravská Třebová. In: *Český statistický úřad* [online]. Pardubice: Krajská správa ČSÚ v Pardubicích, 2017 [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11272/45457130/ORP5308.png/1f6304e5-0369-49e8-b816-021dbe07aed9?version=1.1&t=1468584316170>

Česko stále nemá dětského ombudsmana. Jako jedna z mála zemí EU. *ČT24* [online]. Praha: Česká televize, ©1996-2018, 2017 [cit. 2018-02-07]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2140575-cesko-stale-nema-detskeho-ombudsmana-jako-jedna-z-mala-zemi-eu>

Dokumenty. *Vláda České republiky* [online]. Praha: Úřad vlády ČR, ©2009-2018 [cit. 2018-01-30]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/dokumenty/uvod-33073/>

Dospívání vrcholí až ve 24 letech, tvrdí vědci. *Novinky.cz* [online]. Praha: Borgis, 2018 [cit. 2018-02-12]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/zena/zdravi/461283-dospivani-vrcholi-az-ve-24-letech-tvrdi-vedci.html>

Charakteristika správního obvodu Moravská Třebová. *Český statistický úřad* [online]. Pardubice: Krajská správa ČSÚ v Pardubicích, 2017 [cit. 2018-01-19]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xs/charakteristika_spravniho_obvodu_moravska_trebova

Národní strategie ochrany práv dětí a Akční plán k naplnění Národní strategie. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2013 [cit. 2018-02-06]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/14308>

Nejčastější otázky a odpovědi týkající se dětských práv. *UNICEF Česká republika* [online]. Praha: Český výbor pro UNICEF, ©2004-2018 [cit. 2018-01-26]. Dostupné z: <https://www.unicef.cz/aktualne/82303-nejcastejsi-otazky-a-odpovedi-tykajici-se-detskych-prav>

Obhajoba plnění třetí a čtvrté periodické zprávy před výborem OSN pro práva dítěte v Ženevě. *Vláda České republiky* [online]. Praha: Úřad vlády ČR, ©2009-2018 [cit. 2018-02-05]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/zmocnenec-vlady-pro-lidska-prava/aktuality/obhajoba-plneni-treti-a-ctvrte-periodicke-zpravy-pred-vyborem-osn-pro-prava-ditete-v-zeneve-84567/>

Rada vlády pro lidská práva. *Vláda České republiky* [online]. Praha: Úřad vlády ČR, ©2009-2018 [cit. 2018-01-30]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/rlp-uvod-17537/>

Strategie prevence násilí na dětech. *Vláda České republiky* [online]. Praha: Úřad vlády ČR, ©2009-2018 [cit. 2018-02-07]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/dokumenty/strategie-prevence-nasili-na-detech/strategie-prevence-nasili-na-detech-59898/>

Úmluva o právech dítěte. *Vláda České republiky* [online]. Praha: Úřad vlády ČR, ©2009-2018 [cit. 2018-01-30]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rlp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/umluva-o-pravech-ditete-42656/>

Výbory Rady vlády ČR pro lidská práva. *Vláda České republiky* [online]. Praha: Úřad vlády ČR, ©2009-2018 [cit. 2018-01-30]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rlp/vybory/vybory-rady-vlady-cr-pro-lidska-prava-17502/>

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Administrativní mapa - správní obvod Moravská Třebová

Příloha č. 2 – Dotazník k dětským právům

Administrativní mapa - správní obvod Moravská Třebová

(zdroj: Administrativní mapa - správní obvod Moravská Třebová, dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11272/45457130/ORP5308.png/1f6304e5-0369-49e8-b816-021dbe07aed9?version=1.1&t=1468584316170>)

Příloha č. 2

Dotazník k dětským právům

Dobrý den,
jmenuji se Veronika Škrancová a studuji obor Pedagogika – veřejná správa na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.

Obrácím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku, jehož výsledky budou využity pro účely mé bakalářské práce na téma „Dětská práva z pohledu dospělých na Moravskotřebovsku“.

Dotazník je anonymní. Prosím o co nejpřesnější a pravdivé vyplnění. Zakroužkujte jednu Vámi zvolenou odpověď, případně dopište odpověď vlastní.

Děkuji za spolupráci.

Veronika Škrancová

1. Pohlaví:

- a) muž
- b) žena

2. Kolik je Vám let?

- a) 20 – 35 let
- b) 36 – 50 let
- c) 51 – 70 let

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) základní
- b) vyučen/a
- c) středoškolské s maturitou
- d) vyšší odborné
- e) vysokoškolské

4. Žijí:

- a) ve městě (Moravská Třebová a Jevíčko)
- b) na vesnici (ostatní obce v regionu Moravskotřebovska)

5. Měl/a jste možnost se seznámit s dokumentem Úmluva o právech dítěte?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

6. Která země navrhla vypracování Úmluvy o právech dítěte?

- a) Spojené státy americké (USA)
- b) Spojené království Velké Británie (Velká Británie)
- c) Polská republika (Polsko)

7. Úmluva o právech dítěte byla přijata:

- a) v 19. století
- b) ve 20. století
- c) ve 21. století

8. Kdo přijal Úmluvu o právech dítěte?

- a) Organizace spojených národů
- b) Evropská unie
- c) Mezinárodní výbor Červeného kříže

9. Kdo by měl seznamovat děti s dětskými právy?

- a) rodiče
- b) škola
- c) média
- d) někdo jiný, uveďte

10. Odkud čerpáte nejvíc informací o dětských právech?

- a) z médií
- b) z pracovních zkušeností
- c) z rozhovorů s jinými lidmi (přátelé, kolegové, rodina)
- d) z praktických životních zkušeností (např. při výchově dětí)
- e) neznám dětská práva
- f) z jiného zdroje, uveďte

11. Jaký máte názor na tělesné tresty dětí?

- a) tělesné tresty by měly být součástí výchovy
- b) při výchově v domácnosti jsou tělesné tresty přijatelné
- c) tělesné tresty k výchově nepatří a neměly by se používat

12. Kam by, podle Vašeho názoru, mělo být umístěno dítě, které nemůže být z jakéhokoliv důvodu vychováno ve vlastní rodině?

- a) ústavní péče (např. dětský domov)
- b) náhradní rodinná péče (např. pěstounská péče)
- c) nevím

13. Co je, podle Vás, v současnosti největší problém v oblasti práv dětí v České republice?

- a) umístování velkého počtu dětí do zařízení ústavní péče (např. dětské domovy)
- b) neexistuje zde veřejný ochránce dětských práv (tzv. dětský ombudsman)
- c) násilí na dětech (páchání trestné činnosti na dětech, násilí mezi dětmi, násilí v rodině)

14. Myslíte si, že je potřeba zřídit v České republice institut veřejného ochránce dětských práv (tzv. dětského ombudsmana)?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

15. Myslíte si, že je v České republice problematice dětských práv věnována dostatečná pozornost?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

Anotace

Jméno a příjmení:	Veronika Škrancová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	JUDr. Zdenka Nováková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2018

Název práce:	Dětská práva z pohledu dospělých na Moravskotřebovsku
Název v angličtině:	Children's Rights from the View of Adults in Moravska Trebova Region
Anotace práce:	<p>Hlavním cílem bakalářské práce je analyzovat problematiku dětských práv z pohledu dospělých občanů žijících na Moravskotřebovsku. Hlavní cíl je zjišťován na základě dílčích cílů praktické části – zjistit informovanost dospělých na Moravskotřebovsku o Úmluvě o právech dítěte, zjistit jejich názory na problematiku dětských práv a názory na stěžejní problémy v této oblasti v ČR.</p> <p>Práce obsahuje čtyři teoretické kapitoly – vymezení základních pojmů, vývoj dětských práv v průběhu dějin, Úmluva o právech dítěte a ochrana dětských práv v České republice. Praktická část práce zahrnuje metodologii empirického výzkumu – stanovení cílů, představení metody kvantitativně orientovaného výzkumu (dotazník) a charakteristika zkoumaného souboru. Následuje analýza dat získaných pomocí dotazníku a shrnutí výsledků výzkumu.</p>
Klíčová slova:	Dítě, dětská práva, Moravskotřebovsko, Úmluva o právech dítěte
Anotace v angličtině:	<p>The main aim of the bachelor's thesis is to analyze the issue of children's rights from the view of adults living in Moravska Trebova region. The main aim is detected on the based the part aims of the practical part – to find out awareness of adults in Moravska Trebova region about the Convention on the Rights of the Child, to find out their opinions on the issue of children's rights and the opinions on the fundamental problems in this domain in the Czech Republic.</p> <p>The thesis contains four theoretical chapters – delimitation of basic concepts, development of children's rights in the course of history, Convention on the Rights of the Child and protection of children's rights in the Czech Republic. The practical part of the thesis includes methodology of empirical research – setting aims, introduction of quantitative research method (questionnaire) and characteristic of examined set. Analysis of the data gained by means of the questionnaire follows and summary of research results.</p>

Klíčová slova v angličtině:	Child, The Children's Rights, Moravska Trebova region, Convention on the Rights of the Child
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 – Administrativní mapa - správní obvod Moravská Třebová Příloha č. 2 – Dotazník k dětským právům
Rozsah práce:	57 s.
Jazyk práce:	český